

RAPORT Z WIZYTACJI **(ocena programowa)**

**dokonanej w dniach 6-7 grudnia 2014 roku na kierunku *zarządzanie*
prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów pierwszego stopnia
realizowanych w formie studiów niestacjonarnych o profilu ogólnoakademickim
w Wyższej Szkole Biznesu i Administracji w Łukowie**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Wiesław Ciechomski – członek PKA
- prof. dr hab. Magdalena Osińska – ekspert PKA
- mgr Agnieszka Zagórska - ekspert PKA – ekspert formalno-prawny
- Piotr Muller - ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacja o wizytacji

Ocena programowa na kierunku „zarządzanie” prowadzonym na Wydziale Zarządzania Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Łukowie na poziomie studiów pierwszego stopnia została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz czwarty.

Wizytację członkowie Zespołu poprzedzili zapoznaniem się z Raportem Samooceny przekazanym przez władze Uczelni, ustaleniem podziału kompetencji w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji Zespół spotkał się z władzami Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek, analizował dokumenty zgromadzone wcześniej na potrzeby wizytacji przez władze Uczelni, przeprowadził hospitację i spotkania ze studentami oraz spotkanie z pracownikami realizującymi zajęcia na ocenianym kierunku, przeanalizował wylosowane prace dyplomowe oraz prace etapowe .

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Uchwałą Senatu nr 63/2011 z dnia 7 października 2011 przyjęto strategię rozwoju Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie do 31 sierpnia 2016 r. Koncepcja kształcenia kierunku *zarządzanie* wpisuje się w misję Uczelni, która została określona jako: „wspieranie społeczno-gospodarczego rozwoju środkowo-wschodniego regionu Polski poprzez kształcenie kadr menedżerskich dla biznesu i administracji samorządowej”. Koncepcja kształcenia określa kierunek zarządzania jako kierunek o profilu ogólnoakademickim osadzony w obszarze nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach takich jak: nauki o zarządzaniu oraz ekonomia. Program kształcenia na kierunku *zarządzanie* tworzy warunki do przygotowania kadry menedżerskiej dla przedsiębiorstw, instytucji, biznesu i administracji samorządowej. Funkcjonowanie Uczelni zarówno poprzez proces kształcenia jak i promowania absolwentów wspiera rozwój lokalny Łukowa i okolic. W okresie 14 lat Uczelnia wypromowała 917 absolwentów którzy zasilili kadry menadżerskie Łukowa i okolic. Wizja Uczelni (ujęta w raporcie samooceny) oraz strategia Uczelni na lata 2011-2016 jak i Wydziału Zarządzania zakłada osiągnięcie następujących celów strategicznych:

- odróżnialność od konkurencji poprzez wykreowanie wizerunku Uczelni o profilu ekonomiczno-społecznym,
- funkcjonowanie jako wyspecjalizowana, regionalna Uczelnia zawodowa,
- kształcenie zgodne z potrzebami regionalnego rynku pracy, w szczególności w zakresie specjalności zawodowych,
- oferowanie wysokiej jakości studiów oraz innych usług edukacyjnych,
- współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w regionie w realizacji celów strategicznych.

Koncepcja kształcenia realizuje te cele poprzez oferowanie specjalności, które są zgodne z potrzebami rynku pracy. Uczelnia prowadzi badania oczekiwań rynku pracy poprzez badania ankietowe oraz współpracę z liderami biznesu lokalnego. Głównym celem kształcenia na studiach pierwszego stopnia kierunku *zarządzanie* jest uzyskanie przez absolwentów wiedzy, umiejętności i kompetencji dotyczących obszaru nauk społecznych z zakresu nauk ekonomicznych w tym dyscypliny nauki o zarządzaniu. Koncepcja kształcenia zakłada, iż absolwent powinien umieć rozpoznawać, diagnozować i rozwiązywać problemy z zakresu zarządzania organizacją (w szczególności przedsiębiorstwem). Ponadto celem kształcenia jest wyposażenie absolwenta w umiejętności i kompetencje: aktywnej pracy w zespole; komunikacji z otoczeniem; negocjowania i przekonywania, organizowania pracy własnej jak i kierowanego przez siebie zespołu. Analizując program studiów można dostrzec, iż te umiejętności student może nabyć na zajęciach laboratoryjnych z przedmiotu *zarządzanie* projektami, na ćwiczeniach z przedmiotu socjologia, nauka o organizacji. Zespół oceniający uważa iż przy tak określonej koncepcji kształcenia warto rozważyć wprowadzenie treści kształcenia z zakresu przedsiębiorczości. Istotnym celem kształcenia jest nabycie przez studentów umiejętności stosowania uzyskanej w procesie dydaktycznym wiedzy w praktyce, przyszłej pracy zawodowej, a także prawidłowego posługiwania się normami i regułami prawa, w zależności od specjalności: prawa gospodarczego w tym finansowego i handlowego, prawa administracyjnego, cywilnego i prawa pracy. Ten cel realizowany jest między innymi poprzez praktykę zawodową w wymiarze 4 tygodni, i takie przedmioty jak np. informatyka w zarządzaniu i prawo. Ponadto, Uczelnia podkreśla iż celem procesu dydaktycznego jest także znajomość języka obcego na określonym, wymaganym standardami kształcenia poziomie oraz umiejętność sprawnego posługiwania się dostępnymi źródłami informacji i narzędziami informatycznymi niezbędnymi w pracy menedżera. Program kształcenia wspiera te cele poprzez zajęcia z języka obcego w wymiarze 120 godzin w tym na 4 tym semestrze wprowadza się język dostosowany do specjalności kształcenia (np. biznesowy) i takich przedmiotów jak informatyka w zarządzaniu i technologie informacyjne.

Strategia Uczelni formułuje cele strategiczne między innymi w takich obszarach jak nauka i dydaktyka. W zakresie usług edukacyjnych cele te zostały określone jako:

- utrzymanie wysokiej jakości kształcenia studentów (*poprzez odpowiednie: warunki studiowania, programy nauczania, dobór kadr i zasoby biblioteki*) monitorowanego poprzez sprawnie funkcjonujący Uczelniany system zapewnienia jakości kształcenia i potwierdzonego uzyskaniem pozytywnej oceny PKA,
- uruchamianie w ramach kierunków studiów zakresów specjalności zawodowych, zgodnych z zachodzącymi zmianami i potrzebami regionalnego rynku pracy,
- zwiększenie wykorzystania potencjału nowoczesnych technologii informatycznych w procesie kształcenia studentów i ich obsłudze administracyjnej.
- przygotowanie do podjęcia studiów drugiego stopnia.

Realizacji celów dydaktycznych służy program kształcenia a w szczególności jego treści ujęte w przedmiotach takich jak np.: podstawy zarządzania; nauka o organizacji; mikroekonomia; finanse; prawo; matematyka; statystyka opisowa. zachowania organizacyjne; *zarządzanie* projektami; *zarządzanie* zasobami ludzkimi; *zarządzanie* jakością; marketing; badania marketingowe; rachunkowość finansowa; finanse przedsiębiorstw. Wiedza i umiejętności absolwenta weryfikowane są poprzez bieżącą ocenę wyników nauczania oraz proces dyplomowania.

Ocena zgodności programu kształcenia z deklarowaną strukturą kwalifikacji absolwenta dokonywana jest przez Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia oraz przez władze Uczelni. Rozmowa z Rektorem Uczelni wskazuje, iż Uczelnia zamierza umacniać swoją rolę jako Uczelni społeczno - ekonomicznej w regionie i utworzyła kolejny kierunek studiów logistyka. Sytuacja demograficzna w opinii Uczelni nie sprzyja rozwojowi Uczelni. Uczelnia zamierza przekształcić profil kierunku *zarządzanie* z ogólnoakademickiego na profil praktyczny, co będzie realizować zakładany cel orientacji Uczelni w kierunku Uczelni zawodowej. Prace nad koncepcją profilu praktycznego zostały już podjęte. Cel dotyczący oferowania wysokiej jakości studiów jest realizowany poprzez wdrożenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Uczelnia pozycjonuje swoją rolę w regionie. Rektor Uczelni przedstawił zespołowi PKA analizę dotyczącą kierunków studiów prowadzonych przez Uczelnie znajdujące się w regionie i stąd podjęto decyzje o uruchomieniu kierunku logistyka. Dokonano analizy struktury geograficznej szkół średnich z których wywodzą się kandydaci, przeprowadzono badania ankietowe dotyczące motywacji wyboru studiów na Uczelni. Koncepcja kształcenia realizowana jest przez kadre, która dobierana jest starannie przez Rektora Uczelni z uwzględnieniem dorobku naukowego i zawodowego. Spotkanie z kadrami pokazało, iż nauczyciele akademicy wiążą swoje losy zawodowe z wizytowaną Uczelnią i bardzo dobrze znają jej uwarunkowania rozwojowe.

Koncepcja kształcenia na kierunku *zarządzanie*, w celu zapewnienia różnorodności i elastyczności oferty dydaktycznej oferuje specjalności, przy czym z uwagi na małą liczbę studentów wybór oferty jest ograniczony. Obecnie Uczelnia oferuje takie specjalności jak: rachunkowość i *zarządzanie* finansami oraz logistyka i gospodarka magazynowa, a w planie ma uruchomienie kolejnych dwóch, tj. *zarządzanie* transportem lądowym i spedycja oraz *zarządzanie* bezpieczeństwem wewnętrznym. Przygotowano trzy grupy przedmiotów do wyboru. Grupy te oferują treści kształcenia z zakresu systemów logistycznych, samorządu terytorialnego i polityki lokalnej, prawa gospodarczego, cywilnego, administracyjnego, finansowego oraz finansów przedsiębiorstw i rachunkowości zarządczej.

W przyszłości zakłada się możliwość kształcenia także w zakresie innej grupy przedmiotów wybieralnych, zgodnie ze zmianami jakie zajdą na rynku pracy, (po uchwaleniu przez Senat oraz wyborze przez studentów przedstawionej im propozycji). Innowacyjność oferty postrzegana jest przez wprowadzenie specjalności oczekiwanych na lokalnym rynku pracy a także przez oferowanie zajęć wspomaganych informatycznie.

Różnorodność koncepcji uzupełnia seminarium dyplomowe którego tematykę jak i promotora studenci wybierają na piątym semestrze studiów. Studia kończą się złożeniem egzaminu dyplomowego.

1.2).

Uczelnia współpracuje z otoczeniem gospodarczym i społecznym regionu Łukowa a w szczególności z takimi organizacjami jak: Łoża Siedlecka BCC (Uczelnia jest członkiem BCC), oraz Stowarzyszenie przedsiębiorców Ziemi Łukowskiej. Uczelnia organizuje ze swoimi partnerami biznesowymi od 10 lat systematycznie Forum Biznesu, na którym dokonuje się wymiany poglądów w zakresie kształcenia dla potrzeb biznesu. Na spotkania te zapraszani są przedstawiciele praktyki gospodarczej. Władze WSBiA utrzymują dobre kontakty ze Starostwem Powiatowym i wójtami większości gmin powiatu łukowskiego. Zgodnie z deklaracją rektora WSBiA wykaz strategicznych interesariuszy, z którymi Uczelnia prowadziła rozmowy na temat koncepcji kształcenia oraz programów studiów obejmuje:

1. Starostwo Powiatowe w Łukowie;
2. Powiatowy Urząd pracy w Łukowie;
3. Biuro Rachunkowe „DORADCA” w Łukowie;
4. Biuro Rachunkowe „NESTOR” w Łukowie;
5. ASTRA LOGISTYKA w Siedlcach;
6. PKS w Łukowie S.A.;

7. MPK Sp. z o.o. w Siedlcach;
8. PKP S.A. Zakład Linii Kolejowych w Siedlcach;
9. PUK SERWIS Spółka z o.o. w Siedlcach;
10. Urząd Gminy w Radzynie Podlaskim;
11. Bank Spółdzielczy w Łukowie;
12. Powszechna Kasa Oszczędności S.A. w Łukowie;
13. Bank Gospodarki Żywnościowej w Łukowie;
14. Urząd Miasta w Łukowie;
15. Urząd Gminy w Łukowie.

Potrzeba aktywnego udziału tych interesariuszy w korygowaniu dotychczasowej koncepcji kształcenia wynika przede wszystkim ze zmian zachodzących na turbulentnym rynku pracy. Informacje na temat oczekiwań i preferencji pracodawców pozyskiwane są drogą indywidualnych rozmów i poprzez ankiety wysyłane do pracodawców. W przeszłości prowadzono również badania opinii interesariuszy zewnętrznymi metodą wywiadów telefonicznych.

Koncepcja kształcenia omawiana jest podczas obrad senatu Uczelni. Dyskusja taka ma miejsce 2-3 razy w roku. W trakcie obrad prezentowane są różnorodne opinie, w tym np. takie, że część studentów pracując w firmach logistycznych jest zainteresowana specjalnością z zakresu problematyki transportu i spedycji. Zainteresowanie specjalnością „Rachunkowość i zarządzanie finansami” wynika z tego, że wiedza, umiejętności i kompetencje nabywane przez studentów są i będą kluczowe dla rozwoju prywatnej przedsiębiorczości. Współpraca z przedsiębiorstwami i instytucjami obejmuje również organizację praktyk zawodowych które wspomagają proces kształcenia. Uczelnia przeprowadziła badania ankietowe wśród pracodawców dotyczące zmian na rynku pracy, które pozwoliły jej na kształtowanie oferty zajęć do wyboru oraz specjalności.

Studenci kierunku *zarządzanie* w ograniczonym stopniu biorą udział w kształtowaniu koncepcji kształcenia. Są członkami Senatu i mogą zabierać głos w dyskusji oraz brać udział w podejmowaniu decyzji w zakresie jakości kształcenia przez głosowanie. Również wypowiadać się mogą poprzez badania ankietowe a także przy wyborze specjalności. Podczas wizytacji nie uzyskano jednak informacji w jaki sposób badania ankietowe zostały wzięte pod uwagę przy tworzeniu koncepcji kształcenia. Uczelnia proponując listę przedmiotów do wyboru korzystała z opinii studentów pracujących. Jest to jednak w opinii zespołu PKA udział bierny, oceniający ofertę kształcenia już po jej zaprojektowaniu. Rektor poinformował, iż spotyka się ze studentami dwa razy w semestrze i na tych spotkaniach studenci wyrażają swoją opinię o procesie dydaktycznym. Z informacji uzyskanych od władz uczelni oraz przedstawicieli studentów wynika, że w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku studiów nie brali udziału przedstawiciele samorządu studenckiego. Zaleca się włączenie przedstawicieli studentów w proces modyfikacji koncepcji kształcenia np. poprzez stworzenie systemowej możliwości zgłaszania uwag do programu studiów. Kadra akademicka bierze udział w budowaniu koncepcji kształcenia poprzez udział w Senacie, Radzie Wydziału oraz spotkaniach organizowanych przez władze Uczelni. Spotkanie zespołu PKA z kadrami pokazało iż identyfikuje się z Uczelnią i zna bardzo dobrze uwarunkowania konkurencyjne Uczelni oraz jej silne i słabe strony.

W raporcie samooceny przedstawiono ograniczenia realizacji strategii, wynikające z przemian na rynku edukacyjnym i zapowiedziano zbudowanie harmonogramu budowy i realizacji nowej strategii. Zespół oceniający zaleca podjęcie kompleksowych prac w celu określenia założeń strategicznych pozwalających na przejście od profilu ogólnoakademickiego do profilu praktycznego koncepcji kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego *ocena: w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1.1) Koncepcja kształcenia na kierunku zarządzanie wpisuje się w misję i strategię Uczelni. Analiza i ocena koncepcji kształcenia pozwala na stwierdzenie, że kierunek ma określoną

tożsamość i charakteryzuje się umiarkowaną, z uwagi na małą liczbę studentów, różnorodnością oferty specjalnościowej a innowacyjność koncepcji wspomagają: zajęcia z takich przedmiotów jak np. informatyka w zarządzaniu

1.2) Kadra akademicka uczestniczy w dyskusjach nad budową koncepcji kształcenia. , Udział studentów w budowaniu kultury jakości ogranicza się do procesu ankietowania i prac Senatu. Uczelnia współpracuje z przedstawicielami biznesu lokalnego . Nie zagwarantowano udziału studentów w procesie tworzenia koncepcji kształcenia. Zaleca się włączenie studentów w tej proces.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Uchwałą nr 69/2012 z dnia 28 września 2012 r. Uczelnia określiła efekty kształcenia na kierunku „zarządzanie” na poziomie studiów pierwszego stopnia zgodnie z wymogami art. 11 ust. 2 pkt 2 ustawy. Zostały określone efekty kierunkowe oraz moduły przedmiotów je realizujące, a także przyporządkowała efekty kierunkowe do efektów obszarowych określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520);

WSBiA przygotowała wykaz kierunkowych efektów kształcenia oraz matryce zgodności tych efektów z efektami obszarowymi. W tabeli odniesień efektów kierunkowych do efektów obszarowych wskazano na odniesienie do poszczególnych efektów obszarowych z zakresu nauk społecznych dla profilu ogólnoakademickiego dla studiów I stopnia. Przedmiotowe efekty kształcenia zawarte są w sylabusach przedmiotów. Są one odpowiednio wkomponowane w efekty kierunkowe wskazując na ich spójność. Efekty kierunkowe zostały osadzone w obszarze nauk społecznych , dziedzinie nauk ekonomicznych , dyscyplinie nauki o zarządzaniu oraz ekonomia. Analiza opisu efektów kształcenia wskazuje, że są one wpisane w dorobek naukowy wskazanych dyscyplin naukowych. Przyporządkowanie efektów kierunkowych do efektów obszarowych jest właściwe. Efekty określono w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zarówno na poziomie kierunkowym jak i przedmiotowym. W sylabusach wskazano też przyporządkowania efektów przedmiotowych do kierunkowych. Przyporządkowania uwzględniają zależności między tymi trzema deskryptorami w zakresie opisu efektów na każdym poziomie. Dokumentacja sporządzona jest generalnie starannie. Opis efektów kształcenia jest zgodny z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji.

Oceniana jednostka przygotowała matryce efektów kształcenia realizowanych w ramach poszczególnych przedmiotów ogólnych, podstawowych, kierunkowych i specjalnościowych. Efekty określone na poziomie przedmiotów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych są podporządkowane odpowiednio efektom kierunkowym i uszczegóławiają je oraz rozwijają uwzględniając wiedzę z takich podstawowych dla kierunku zarządzanie dyscyplin naukowych jak: nauki o zarządzaniu oraz ekonomia . Analiza efektów przedmiotowych wykazuje iż efekty te są spójne z odpowiednimi efektami kierunkowymi .

Zaproponowane przez WSBiA kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia realizowane w ramach poszczególnych przedmiotów są możliwe do osiągnięcia. Efekty szczegółowe budują efekty kierunkowe w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, co sprawia, że efekty kierunkowe są możliwe do osiągnięcia poprzez realizację efektów przedmiotowych. Określono również efekty dla praktyk zawodowych które również wspierają osiągnięcie efektów kierunkowych. W karcie przedmiotu Praktyki zawodowe zestawiono cele przedmiotu i zakładane efekty kształcenia, ze szczególnym wyeksponowaniem umiejętności i kompetencji społecznych

Analiza treści efektów szczegółowych i wskazanych ich powiązań pozwala na ocenę, że istnieje możliwość osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia poprzez realizację szczegółowych efektów kształcenia przyjętych dla poszczególnych przedmiotów i praktyk zawodowych.

Efekty kształcenia i sylabusy przedmiotów dla ocenianego kierunku studiów dostępne są w wersji dokumentu drukowanego w dziekanacie i bibliotece. Są też udostępniane przez niektórych prowadzących w zakresie dotyczącym konkretnych przedmiotów. Nie zostały natomiast zamieszczone na stronie internetowej, co stanowi pewne utrudnienie w dostępie studentów do sylabusów. Władze WSBiA powinny zapewnić dostęp do elektronicznej wersji sylabusów po uprzednim zalogowaniu się studenta na platformę e-dziekanatu.

2.2).

Efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. Zostały one ujęte w sposób pozwalający na opracowanie przejrzystego systemu ich weryfikacji w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, który zawarty jest w karcie każdego przedmiotu. Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały sformułowane przy zastosowaniu terminologii właściwej dla dyscyplin naukowych: nauki o zarządzaniu i ekonomia co umożliwia ich sprawdzenie.

2.3)

System weryfikacji kierunkowych efektów kształcenia jest przejrzysty i obejmuje wiele różnorodnych form, takich jak: egzamin pisemny, kolokwium pisemne, projekt indywidualny lub grupowy, prezentacja projektu indywidualnego lub grupowego, dyskusja na zajęciach, konwersacje na seminariach oraz praca w grupach na ćwiczeniach.

System weryfikacji efektów kształcenia jest powszechnie dostępny. Każdy nauczyciel akademicki na pierwszych zajęciach wyjaśnia studentom, w jaki sposób nastąpi zaliczenie przedmiotu oraz przedstawia kryteria zaliczenia. Są to najczęściej: zadania obliczeniowe, pytania testowe jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru, zdania do uzupełnienia lub zaznaczenia Prawda/Falsz, pytania opisowe, projekty obejmujące część teoretyczną i empiryczną przygotowywane jako prace indywidualne bądź zespołowe. Rozwiązania przyjęte w Wyższej Szkole Biznesu i Administracji w Łukowie nie odbiegają od powszechnie stosowanych przez inne Uczelnie kształcące na kierunku *zarządzanie*.

W sylabusach przedmiotów odniesiono zaplanowane do osiągnięcia efekty kształcenia do efektów obszarowych z zakresu nauk społecznych oraz wymieniono metody weryfikacji planowanych rezultatów kształcenia. Na stopień osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia wskazuje ponadto poziom prac dyplomowych oraz po ukończeniu studiów umiejętność radzenia sobie z realnymi problemami w życiu zawodowym przez absolwentów, czego pochodną jest zapotrzebowanie na absolwentów Uczelni zgłaszane przez pracodawców.

Praktyki zawodowe są obligatoryjnym elementem procesu kształcenia w ramach ocenianego kierunku studiów. W opinii Zespołu Oceniającego PKA pozwalają one studentom na konfrontację wiedzy i weryfikację umiejętności nabytych w trakcie studiów w warunkach pracy w przedsiębiorstwach, instytucjach finansowych oraz urzędach administracji samorządowej. Stanowią także dla studentów możliwość sprawdzenia posiadanych kompetencji społecznych.

Zaliczenie praktyk następuje na podstawie dwóch dokumentów: umowy o organizację praktyk zawodowych dla studentów WSBiA oraz prawidłowo wypełnionego Dziennika Praktyk, w którym zawarta jest opinia opiekuna praktyk na temat stopnia realizacji jej programu. Szczegółowe zapisy zawarto w Regulaminie Studenckich Praktyk Zawodowych z dnia 3 września 2012 roku oraz w Zarządzeniu Dziekana Wydziału Zarządzania WSBiA w Łukowie z dnia 1 października 2011 roku w sprawie organizacji praktyk studenckich.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono wyniki ewaluacji przebiegu praktyk studenckich w roku akademickim 2013/2014. Bazują one na ankietyzacji 23 studentów, którzy takie praktyki odbyli. Z ich odpowiedzi wynika, że:

- 91% studentów stwierdziło, iż podczas odbywania praktyk mogło wykorzystać teoretyczne wiadomości uzyskane podczas studiów, czynnie uczestniczyć w realizacji zadań i obowiązków, zwrócić się w razie potrzeby do opiekuna praktyk oraz że chętnie powierzano im prace dodatkowe;
- 83% studentów oceniło, że aktywnie obserwowało procesy decyzyjne;
- 78% studentów stwierdziło, że praktyka zawodowa ugruntowała ich dotychczasowe przekonania o trafności wyboru zawodu;
- 52% studentów zadeklarowało, że podczas praktyki miało możliwość prowadzenia badań i analiz przydatnych przy pisaniu pracy dyplomowej.

W drugiej części ankiety studenci oceniali w typowej szkolnej skali od 2 do 5 poszczególne aspekty organizacji i przebiegu praktyki (9 dobrze określonych obszarów oceny). Studenci ocenili praktyki bardzo wysoko przyznając ocenę od 4,3 do 4,87 punktów).

Warto w tym miejscu nadmienić, że w związku z koniecznością przejścia na praktyczny profil kształcenia niezbędne będzie istotne zwiększenie wymiaru praktyk zawodowych do minimum 3 miesięcy i w związku z tym Uczelnia powinna podejmować aktywne działania już obecnie w takich obszarach jak korekta efektów kształcenia realizowanych dzięki odbyciu praktyk zawodowych, korekta sylabusu przedmiotu, zmiany w Regulaminie Praktyki Zawodowej oraz pozyskanie nowych podmiotów i instytucji, w których będą one realizowane.

Na spotkaniu studenci wyrażali odmienne opinie o praktykach. W ocenie studentów realizowane praktyki zawodowe nie wpływają w znaczący sposób na zdobywanie efektów kształcenia. Władze Uczelni powinny wyjaśnić ze studentami problem oceny praktyk zawodowych. Zaleca się weryfikację miejsc praktyk pod kątem zdobywania efektów kształcenia przypisanych do kierunku studiów.

Na system oceny efektów kształcenia mają wpływ procedury dotyczące informowania studentów w zakresie zasad oceniania. W celu utrzymania ich spójności przestrzegane są ustalenia regulaminu studiów, warunki zaliczeń i terminarz zaliczeń są podawane do wiadomości studentom.

Zasady dot. oceniania studentów są określane formalnie w kartach poszczególnych przedmiotów oraz zajęć przygotowywanych przez odpowiedzialnych za prowadzenie zajęć pracowników jednostek organizacyjnych Wydziału. Warunkiem jego zaliczenia jest spełnienie wszystkich wymagań określonych w regulaminie, tj. m. in.: zaliczenie zajęć, zdanie egzaminów. Celem przedmiotowego systemu oceniania jest: diagnozowanie i monitorowanie postępów studenta, sprawiedliwe ocenianie każdego studenta, wspieranie rozwoju studenta przez ewaluację jego osiągnięć, informowanie studenta o poziomie jego osiągnięć dydaktycznych i postępach w tym zakresie, pomoc studentowi w samodzielnym planowaniu jego rozwoju, motywowanie studenta do dalszej pracy, wykorzystanie przez nauczyciela wyników osiągnięć studentów do planowania pracy dydaktycznej, dostarczanie studentom informacji o postępach i trudnościach w nauce.

Zasady dyplomowania określa Regulamin Studiów oraz Kryteria przygotowania oraz oceny prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego przyjęte w Uczelni. Ukończenie studiów następuje z dniem zdania egzaminu dyplomowego.

Podczas wizytacji kierunku „zarządzanie” ocenie poddano 10 akt osobowych absolwentów z których wynika, iż: protokoły egzaminacyjne - prowadzone są zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188); karty okresowych osiągnięć studenta – prowadzone są zgodnie z powyżej przytoczonym rozporządzeniem; dyplomy i suplementy - sporządzane są zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów,

warunków wydawania oraz niezbędnych elementów dyplomów ukończenia studiów i świadectw ukończenia studiów podyplomowych oraz wzoru suplementu do dyplomu (Dz. U. Nr 196, poz. 1167). Ponadto w suplementach znajdują się szczegóły dotyczące programu takie jak: składowe programy studiów oraz indywidualne osiągnięcia, uzyskane oceny oraz punkty ECTS.

Na ocenianym kierunku studiów stosuje się kompleksową weryfikację efektów kształcenia, obejmującą wszystkie ich kategorie, tj. wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne przy wykorzystaniu odpowiednich form weryfikacji jak: egzamin pisemny lub ustny, aktywność na zajęciach w formie dyskusji (np w ocenie umiejętności), referaty, opracowania. Dla wielu przedmiotów warunki zaliczenia przedmiotu w oparciu o przewidziane dla niego metody sprawdzania realizacji efektów kształcenia zostały podane w sposób szczegółowy w sylabusach. Zdaniem Zespołu Oceniającego PKA system oceny efektów kształcenia i możliwości weryfikacji zakładanych celów obejmuje wszystkie kategorie efektów kształcenia (wiedza, umiejętności, kompetencje społeczne) i przewiduje sposoby weryfikacji, które są dla nich adekwatne.

System sprawdzania przejściowych i końcowych efektów kształcenia (w ramach procesu dyplomowania) funkcjonuje generalnie poprawnie, choć zawiera. Okresem rozliczeniowym na ocenianym kierunku jest semestr studiów. Pod koniec semestru studenci przystępują do egzaminów w czasie sesji egzaminacyjnej, natomiast w trakcie trwania roku akademickiego efekty kształcenia są weryfikowane na bieżąco w postaci kolokwium zaliczeniowych lub oceny aktywności na zajęciach.

Zastrzeżenia związane z pomiarem efektów kształcenia dotyczą kilku kwestii szczegółowych. Po pierwsze odsetek ocen niedostatecznych w ostatniej sesji egzaminacyjnej wynosi 3.2% (31/962), podczas gdy ocen bardzo dobrych 29,7% (286/962). Rektor WSBiA wyjaśnił tę sytuację tym, że nauczyciele akademicy wielokrotnie odsyłają studentów do ponownego zdawania zaliczeń i egzaminów i dlatego ocen negatywnych jest bardzo mało.

Po drugie ze względu na ograniczenia lokalowe nie są przechowywane prace przejściowe. Wykładowcy przekazują je do dziekanatu i są one następnie niszczone. Taki stan rzeczy utrudnia pełną weryfikację stopnia osiągnięcia planowanych efektów kształcenia. Należy podjąć stosowne zarządzenia o wprowadzeniu systemu archiwizacji prac.

Ocena końcowych efektów kształcenia w formie weryfikacji jakości prac dyplomowych i sprawdzenia poziomu wiedzy studentów podczas egzaminu końcowego wypada dla Uczelni pozytywnie.

Zespołowi Oceniającemu PKA przedstawiono dokument pt. „Kryteria przygotowania oraz oceny prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego w Wyższej Szkole Biznesu i Administracji w Łukowie. W dokumencie tym skonkretyzowano i zinterpretowano zapisy znajdujące się w Regulaminie Studiów (§ 33-40 w rozdziale 8). Ponadto zamieszczono formularz oceny pracy dyplomowej przez promotora i recenzenta. Kwestionariusz recenzji został sporządzony prawidłowo. Składa się on z trzech zasadniczych części: punktowej, opisowej i końcowej oceny pracy dyplomowej. Pracę dyplomową ocenia promotor i recenzent. Z oceny poziomu merytorycznego wylosowanych prac wynika, że niektóre oceny są zawyżane. Większość z ocen to oceny bardzo dobre i dobre plus. Treść recenzji powinna być analizowana przez Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia.

W trakcie wizytacji Rektor WSBiA przedłożył Zespołowi Oceniającemu PKA dokument zatytułowany „Zasady pisania pracy licencjackiej”. Zatarło w nim na kilkunastu stronach następujące informacje

1. Wymogi podstawowe
2. Charakter pracy
3. Wymogi merytoryczne
4. Wymogi edytorskie
5. Procedura złożenia pracy dyplomowej
6. Struktura i konstrukcja pracy

7. Zawartość pracy
8. Zasady redakcji pracy
9. Wzór strony tytułowej
10. Formularze dokumentów wypełnianych przez uczestników seminariów dyplomowych:
 - Karta pracy dyplomowej
 - Harmonogram realizacji pracy
 - Oświadczenie autora pracy o samodzielności jej pisania
11. Oświadczenie promotora o spełnianiu przez pracę dyplomową wymogów w postępowaniu o nadanie tytułu zawodowego licencjata

Przedłożona dokumentacja cechuje się starannością, kompleksowością i niewątpliwie służy standaryzacji wymagań stawianych studentom. Ponadto systematyzuje kwestie metodyczne i warsztatowe ułatwiając w ten sposób pisanie pracy dyplomowej.

Tematy prac dyplomowych są zatwierdzane na obradach senatu, niekiedy po długich dyskusjach i korekcie wstępnej wersji. Zespołowi Oceniającemu PKA przedstawiono wykazy tematów prac licencjackich napisanych pod kierunkiem poszczególnych promotorów i broniących w minionych kilku latach akademickich. Liczebność grup seminaryjnych nie budzi zastrzeżeń (4 grupy seminaryjne od 6 do 13 studentów w roku 2013/2014, podobnie jak w roku poprzednim). Tematyka prac dyplomowych jest zgodna z zakresem kierunku i prowadzonych w jego ramach specjalnościach.

Poziom merytoryczny prac dyplomowych jest generalnie dobry. Ich celem jest rozwiązanie wybranego problemu z zakresu organizacji, konkurencyjności, zarządzania w realiach wybranego podmiotu gospodarczego lub instytucji. Bardzo rzadko zdarzają się prace odtwórcze, o wyłącznie literaturowym charakterze.

Wyższa Szkoła Biznesu i Administracji w Łukowie nie stosuje systemu e-plagiat.pl. Rektor Uczelni wyjaśnił, że jest to rozwiązanie zbyt drogie dla małej niepublicznej szkoły wyższej. Właściciel systemu antyplagiatowego tak bowiem skonstruował cennik usług, że obniżka kosztów korzystania z systemu możliwa jest po przekroczeniu 500 sprawdzeń wiarygodności prac rocznie. Są to liczebności nieosiągalne dla WSBiA w Łukowie, której mury w minionym roku akademickim opuściło 63 studentów.

Egzamin dyplomowy obejmuje obronę przygotowanej pracy dyplomowej oraz zdanie egzaminu z wiedzy zdobytej w trakcie studiów. Student wykonuje pracę pod kierunkiem uprawnionego nauczyciela akademickiego, zatrudnionego co najmniej na stanowisku adiunkta

Zespołowi Oceniającemu przedstawiono obecnie obowiązujące wykazy pytań na egzamin dyplomowy na kierunku *zarządzanie*. Są to:

- pytania z przedmiotów podstawowych i kierunkowych (25);
- pytania dla specjalności „Rachunkowość i *zarządzanie finansami*” (25);
- pytania dla specjalności „Logistyka i gospodarka magazynowa” (25).

Wykazy pytań sporządzone są w sposób kompleksowy, obejmujący kanon wiedzy w danej dziedzinie i dyscyplinie naukowej. Pewne wątpliwości budzi sposób konstrukcji niektórych pytań. Otóż pytania na egzaminie dyplomowym powinny być sformułowane problemowo, tymczasem niektóre z nich brzmią hasłowo np. „Mechanizm rynkowy” lub „Koszty i przychody przedsiębiorstwa”.

Ponadto nadmienić należy, że podczas XXXVII posiedzenia Senatu WSBiA w Łukowie w dniu 27.06.2014 r. członkowie Senatu uznali zasadność korekty od następnego roku akademickiego po zmianie stosownych zapisów w Regulaminie Studiów skali ocen uzyskiwanych podczas egzaminu końcowego, Uznano, że oprócz ocen pełnych: dostateczny, dobry i bardzo dobry, warto wprowadzić oceny dostateczny plus i dobry plus. Zespół Wizytujący PKA uznaje te działania za trafne.

Opisane wyżej procedury i przykłady dowodzą podejmowania przez władze WSBiA rzeczywistych działań na rzecz zapewnienia optymalnych form weryfikacji stopnia osiągnięcia efektów kształcenia przez studentów na poszczególnych etapach procesu nauczania, ze szczególnym uwzględnieniem procesu dyplomowania.

Standaryzacja sposobu oceniania jest wyrażona poprzez zapisy zawarte w Regulaminie Studiów. Zaprezentowany tam system semestralnej oceny osiągnięć studentów jest przejrzysty i zapewnia obiektywizm oceniania. Oryginalnym rozwiązaniem funkcjonującym w WSBiA są „Szczegółowe zasady oceniania i zaliczania ćwiczeń” z poszczególnych przedmiotów. Student może uzyskać łącznie do 20 punktów w trakcie semestru z dowolnego przedmiotu, z czego do 16 punktów z prac pisemnych (kolokwiów), prac projektowych, referatów oraz do 4 punktów za aktywność na zajęciach (w tym 2 za dobre przygotowywanie do zajęć i 2 za frekwencję). W ramach ćwiczeń z każdego przedmiotu student wykonuje:

- 2 prace zaliczeniowe jeśli jego semestralny wymiar wynosi 30 godzin zajęć;
- 1 pracę zaliczeniową jeśli jego semestralny wymiar wynosi 15 godzin zajęć.

Przy ustalaniu oceny końcowej na zaliczenie stosuje się następującą skalę:

- 0 – 9 pkt. = niedostateczny
- 10 – 12 pkt. = dostateczny
- 13 – 14 pkt. = dostateczny plus
- 15 – 16 pkt. = dobry
- 17 – 18 pkt. = dobry plus
- 19 – 20 pkt. = bardzo dobry

Ponadto wykładowcy opracowują szczegółowe kryteria zaliczania przedmiotów. Są one dostępne w sylabusach i szczegółowo omawiane na pierwszych zajęciach.

W świetle obowiązujących wymagań każdemu studentowi oprócz sesji egzaminacyjnej głównej przysługują także 2 sesje poprawkowe oraz egzamin komisyjny. Student, który nie uzyskał zaliczeń lub nie zdał egzaminów maksymalnie z 2 przedmiotów może ubiegać się u dziekana o warunkowy wpis na kolejny semestr. Prawa i obowiązki studentów szczegółowo określają przepisy zawarte w Regulaminie Studiów.

Nauczyciele akademicy WSBiA w Łukowie są zobowiązani do przeprowadzenia konsultacji 2 razy w semestrze, w wyznaczonych terminach.

Władze Uczelni systematycznie i bardzo szczegółowo analizują skalę i przyczyny odsiewu. W ostatnich trzech latach odsiew studentów zawierał się w przedziale 3,4 – 10,0%, a łączna liczba studentów, którzy nie zaliczyli roku wyniosła 18. Główną przyczyną skreślenia z listy studentów jest niezaliczenie semestru studiów, co wynika z trudności opanowania materiału w stopniu co najmniej dostatecznym. Niekiedy przyczyną skreślenia jest także niezłożenie w terminie pracy licencjackiej.

Informacje na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia są dostępne w kartach przedmiotów. Ponadto wykładowcy podają informacje na ten temat na zajęciach lub poprzez pracowników dziekanatu. Z uwagi na niestacjonarną formę studiów niektórzy z wykładowców przesyłają studentom informacje na temat stosowanego systemu oceny na danym przedmiocie i inne materiały dydaktyczne drogą mailową. Zasadne byłoby zamieszczenie sylabusów wszystkich przedmiotów na stronie internetowej WSBiA, na platformie dostępnej studentom

Na wizytowanym kierunku nie ma jednolitego systemu oceny efektów kształcenia. Prowadzący zajęcia ustalają formę i kryteria weryfikacji efektów kształcenia we własnym zakresie. Studenci wizytowanego kierunku stwierdzili, że na pierwszych zajęciach są informowani przez prowadzących o sposobie i kryteriach zaliczenia przedmiotu. Podkreślili, że nie było sytuacji, w której kryteria te byłyby nieznanne. Zazaczyli również, że nie pojawiły się sytuacje, w których egzaminator wykraczałby poza wcześniej określone wymagania. W opinii studentów egzaminery rzeczywiście weryfikują wiedzę i umiejętności, które są wymagane do zaliczenia przedmiotu.

E-learning jest stosowany jedynie w zakresie wykorzystania Internetu jako narzędzia komunikacji wykładowców z studentami poprzez e-maile. Nie są stosowane inne, bardziej

zaawansowane formy e-learningu polegające np. na zamieszczaniu na platformie treści kursów przedmiotów, prowadzeniu chatów, bądź rozwiązywaniu przez studentów zadań.

2.4)

Wyższa Szkoła Biznesu i Administracji w Łukowie prowadzi monitoring losów zawodowych swoich absolwentów. Przed 2 laty zrealizowano badania ankietowe ponad 100 absolwentów na temat ich karier zawodowych. Zastosowana wówczas ankieta posiada walor kompleksowości. Składa się bowiem z 9 pytań metryczkowych charakteryzujących absolwenta, 19 pytań odnoszących się do oceny odbytych studiów (w tym kilku pytań otwartych) oraz 17 pytań dotyczących jego kariery zawodowej. Jest to niewątpliwie profesjonalnie skonstruowane narzędzie badawcze i należy oczekiwać, że pozwoli na wykorzystanie tych informacji w budowaniu programu kształcenia.

Podczas XXXII posiedzenia Senatu WSBiA w Łukowie, które odbyło się w dniu 28.09.2014 roku przyjęto uchwałę 70/2012 w sprawie Uczelnianego systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów. Planuje się systematyczne badanie zawodowych losów absolwentów uczelni.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych **ekspert 1 dydaktyka, ekspert 2 kadra, przewodniczący**

Z oceny losowo wybranych prac dyplomowych wynika, iż poziom ocenianych prac jest generalnie dobry. Niektóre prace licencjackie ciążą ku dyscyplinie finanse. Trzeba jednak obiektywnie zauważyć, że zdecydowana większość prac licencjackich (ponad 90%) posiada prawidłowo sformułowany problem badawczy i obejmuje aktualne problemy zarządcze w skali przedsiębiorstw produkcyjnych, handlowych lub transportowych. Niektóre koncentrują się na wybranych aspektach zarządzania instytucjami finansowymi lub jednostkami samorządu terytorialnego.

Brak procedur archiwizacji prac przejściowych sprawił, że ZO miał do wglądu jedynie nieliczne prace zaliczeniowe i egzaminacyjne.

W poprzedniej ocenie jakości kształcenia ZO zwrócił uwagę na znaczący udział prac dyplomowych o tematyce niezgodnej z zakresem kierunku zarządzanie. Uczelnia dostosowała się do uwag PKA i tematyka prac dyplomowych jest zgodna z kierunkiem studiów.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Efekty kształcenia zostały przyporządkowane do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dyscyplin nauk o zarządzaniu i ekonomii. Kierunkowe efekty kształcenia zostały określone prawidłowo i przypisane do efektów obszarowych. W kartach przedmiotów podano przedmiotowe efekty kształcenia i prawidłowo przypisano je do efektów kierunkowych. Matryce przyporządkowania efektów do poszczególnych przedmiotów przewidzianych programem studiów zostały sporządzone poprawnie.

Opis zakładanych efektów kształcenia nie jest powszechnie dostępny dla studentów. Zaleca się stworzenie możliwości powszechnego dostępu do efektów kształcenia.

2.2) Kierunkowe i specjalnościowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób zrozumiały i umożliwiający ich weryfikację.

Przewidziane efekty kształcenia są zdefiniowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne.

2.3) Stopień osiągnięcia efektów kształcenia jest weryfikowany prawidłowo. Władze uczelni analizują struktury ocen z protokołów zaliczeniowych i egzaminacyjnych z poszczególnych przedmiotów. Skala odsiewu studentów jest relatywnie niewielka. Poziom merytoryczny prac dyplomowych jest dość dobry i generalnie prawidłowo powiązany z kształtowaniem wiedzy i

umiejętności studentów zarządzania. Weryfikacja efektów kształcenia uzyskiwanych na praktykach zawodowych wymaga szczególnej uwagi ze względu na opinie studentów. Władze WSBiA powinny podjąć działania na rzecz wprowadzenia systemu archiwizacji prac przejściowych. System oceny efektów kształcenia należy ocenić pozytywnie. Studenci są zaznajomieni z zasadami weryfikacji efektów kształcenia.

2.4) Wydział Zarządzania WSBiA podjął ustawowo wymagane działania na rzecz monitorowania losów zawodowych absolwentów.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Uczelnia posiada uprawnienia wyłącznie do kształcenia na studiach licencjackich.. Na kierunku *zarządzanie* prowadzone są dwie następujące specjalności:

- Rachunkowość i *zarządzanie* finansami;
- Logistyka przedsiębiorstw i magazynowanie.

Realizowany program kształcenia umożliwia osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia. Został on stworzony zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz.1365 z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz.1520) i rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz.1445). Liczba godzin zajęć dydaktycznych wynosi na studiach niestacjonarnych 1230, z czego 56% stanowią ćwiczenia, seminaria, laboratoria i konwersatoria. Program studiów umożliwia zdobycie 180 punktów ECTS. Plany nauczania dla kierunku *zarządzanie* zostały zaaprobowane podczas XXXV posiedzenia Senatu WSBiA w Łukowie w dniu 27 września 2014 roku. Treści kształcenia są odpowiednio dostosowane do realizacji przedmiotowych efektów kształcenia i pośrednio do kierunkowych efektów kształcenia. Formy zajęć pozwalają na wykształcenie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Władze Uczelni powinny rozważyć pełniejsze wyeksponowanie zagadnienia przedsiębiorczości w programie nauczania. Obliguje do tego nazwa Uczelni oraz preferencje zgłaszane przez studentów. Na podkreślenie zasługuje podjęcie działań inicjujących przygotowanie sylabusów przedmiotów dla profilu praktycznego. Kilkanaście sylabusów jest gotowych. Wypracowanie optymalnej koncepcji przejścia na profil praktyczny stanowić będzie w najbliższych 2 latach istotne wyzwanie dla władz oraz interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie.

Proces kształcenia jest zorganizowany prawidłowo. Studia I stopnia realizowane są w ciągu 6 semestrów, podczas których student zdaje 12 egzaminów i 19 zaliczeń na ocenę. Struktura modułów zawierających przedmioty kształcenia ogólnego, podstawowe, kierunkowe i specjalizacyjne jest właściwa. Przyporządkowano im kolejno 22, 54, 52 i 52 punktów ECTS. Program studiów przewiduje realizację praktyki zawodowej odbywanej po II roku studiów. Błędym rozwiązaniem jest nieprzypisanie praktyce zawodowej (120 godzin) punktów ECTS. Program studiów przewiduje realizację na ostatnim roku studiów 15 godzin seminarium metodologicznego (2 punkty ECTS) i 45 godzin seminarium dyplomowego (8 punktów ECTS). W ramach każdej z specjalności studenci realizują 10 przedmiotów specjalnościowych. Łączna liczba przedmiotów specjalnościowych, zaoferowanych do wyboru studentom 2 specjalności wynosi 29. Zostały one wymienione na stronie nr 3 Raportu Samooceny. Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów obejmuje w module przedmiotów kierunkowych i ogólnych - obowiązkowych treści programowe zaliczane do kanonu wiedzy kierunku studiów *zarządzanie*. Przedmioty o

charakterze podstawowym tworzą właściwe podstawy wiedzy z zakresu dyscypliny nauki o zarządzaniu oraz ekonomia dla przedmiotów kierunkowych i specjalnościowych. W programie kształcenia ujęte są także przedmioty oraz formy zajęć kształtujące umiejętności. Analizując paletę przedmiotów specjalnościowych (do wyboru) można uznać że treści kształcenia odpowiednio profilują oferowane specjalności. Należy zwrócić uwagę, że wskutek bardzo małej liczby studentów ocenianego kierunku (66 osób) nie mają oni możliwości wyboru języka obcego. Wszyscy uczą się języka angielskiego, podczas gdy przed 3 laty mieli do wyboru język angielski i rosyjski, a przed 8 laty również język niemiecki.

Reasumując grupa przedmiotów do wyboru wyceniona została na 57 punktów ECTS, co stanowi 31,7% wszystkich punktów ECTS objętych programem kształcenia.

WSBiA w Łukowie nie wykorzystuje e-learningu jako techniki kształcenia na odległość.

Studenci w trakcie spotkania z zespołem wizytującym stwierdzili, że treści kształcenia są dopasowane do opisu zakładanych efektów kształcenia, a metody dydaktyczne są odpowiednie do prezentowanych treści.

Ścieżka kształcenia obejmuje 6 semestrów studiów, podczas których studenci nabywają kompetencje w ramach przedmiotów podstawowych, kierunkowych, specjalnościowych i w ramach miesięcznej praktyki zawodowej. Nastęstwo przedmiotów jest właściwe i wynika z merytorycznych powiązań występujących pomiędzy nimi.

Pewną wątpliwość budzi łączenie niektórych przedmiotów specjalnościowych dla studentów II i III roku. Jest to podyktowane względami oszczędnościowymi, ale może rodzić sytuacje, że student realizuje przedmiot specjalnościowy nie mając odpowiedniego przygotowania z przedmiotu kierunkowego.

W ocenie studentów nakład pracy i czas niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest prawidłowy. Studenci wskazali, że podział godzinowy na poszczególne zajęcia jest w ich ocenie optymalny i jest odpowiedni do przedstawienia treści programowych.

Studenci podczas spotkania z zespołem wizytującym stwierdzili, że sekwencja przedmiotów określonych w planie i programie studiów jest w ich ocenie prawidłowa. Podkreślili, że treści o charakterze podstawowym są przedstawiane przed zagadnieniami o charakterze bardziej zaawansowanym. Studenci zgłosili przypadki łączenia grup studentów z II i III roku studiów, które realizują przedmioty w tym samym czasie. Zaleca się dokonanie analizy, czy przeprowadzanie przedmiotów dla studentów II roku studiów z programu III roku studiów nie zaburza sekwencji przedmiotów w zakresie prawidłowego przyswajania treści programu studiów.

Praktyka trwa 4 tygodnie (120 godzin) i jest realizowana po IV semestrze studiów. Program praktyki opisany jest w sylabusie. Jak już wspomniano błędnym rozwiązaniem jest nieprzypisanie praktyce zawodowej punktów ECTS.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono dokumentację zawierającą wykaz umów które WSBiA podpisała z przedsiębiorstwami i instytucjami przyjmującymi studentów w ramach praktyk zawodowych. W dokumentacji tej znajdują się informacje o tym, ile osób i w których miesiącach zostanie przyjętych na studenckie praktyki zawodowe. Wykaz zawiera 22 podmioty i instytucje wymienione w poniższej tabeli.

Lp.	Przedsiębiorstwo/instytucja	Liczba studentów
1.	- Starostwo Powiatowe w Łukowie	2
2.	- Urząd Gminy w Łukowie	3
3.	- Urząd Miasta w Łukowie	3
4.	- PKO BP S.A. w Łukowie	4

5.	- Kucharski i Spółka „DROGBUD” w Łukowie	10
6.	- Biuro Rachunkowe „NESTOR” w Łukowie oraz Stoczku Łukowskim	3
7.	- Bank Spółdzielczy w Łukowie	2
8.	- Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej;	1
9.	- Urząd Gminy w Serokomli	2
10.	- Bank Spółdzielczy w Krzywdzie oraz oddziały w Serokomli, Woli Mysłowskiej i Woli Gułowskiej	2
11.	- Urząd Gminy w Krzywdzie	2
12.	- Zakład Gospodarki Komunalnej w Krzywdzie	2
13.	- Urząd Gminy w Woli Namysłowskiej	1
14.	- Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach	1
15.	- PUK SERWIS Spółka z o.o. w Siedlcach	2
16.	- BORTRANS II w Siedlcach	3
17.	- ASTRA LOGISTYKA w Siedlcach	10
18.	- Urząd Gminy w Adamowie	3
19.	- Urząd Skarbowy w Radzynie Podlaskim	1
20.	- Urząd Miasta w Radzynie Podlaskim	1
21.	- Urząd Gminy w Radzynie Podlaskim	1
22.	- Urząd Gminy w Borkach	1

Ponadto w trakcie wizytacji Zespołowi Wizytującemu PKA przedstawiono wykaz kolejnych 32 przedsiębiorstw, z którymi Uczelnia zawierała w nieodległej przeszłości umowy realizacji praktyk zawodowych. W większości były to firmy księgowo, logistyczne, handlowe i produkcyjne, z którymi zawarto umowy na wniosek studentów.

Zespołowi Oceniającemu PKA przedstawiono również dokumentację z zakresu ewaluacji przebiegu praktyki zawodowej. Zawiera ona wyniki badań ankietowych 23 praktykodawców. Badania te zostały zrealizowane w roku akademickim 2013/2014.

Większość studentów (2/3) sama organizuje sobie praktykę zawodową. Są to osoby, które w momencie podjęcia studiów pracują zawodowo.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że program i wymiar praktyk studenckich na ocenianym kierunku studiów jest spójny z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Praktyki odbywają się w odpowiednich terminach i prawidłowo dobranych miejscach. Systemu kontroli i zaliczania praktyk jest właściwy. Dokumentacja związana z praktykami zawodowymi prowadzona jest w sposób prawidłowy.

Proces kształcenia jest generalnie zorganizowany w właściwie. Zarówno liczba zjazdów jak i godziny realizacji zajęć są prawidłowe. Uczelnia posiada spore doświadczenie w realizacji procesu dydaktycznego. Studenci posiadają dostęp do wszelkich informacji organizacyjnych na stronie internetowej WSBiA i na tablicach ogłoszeń. Uczelnia posiada funkcjonalną i często aktualizowaną witrynę internetową, na której znajduje się wiele zakładek służących sprawnej komunikacji studentów z dziekanatem i wykładowcami. Nie posiada natomiast systemu e-dziekanat, który ułatwiłby administrowanie szkołą. Pewne zastrzeżenia budzą również długie sześciogodzinne bloki zajęciowe z tym samym wykładowcą. Należy unikać sytuacji aby dana grupa studencka miała jednego dnia więcej niż 4 godziny zajęć z tym samym wykładowcą i więcej niż 4 godziny zajęć (wykładów i ćwiczeń) z tego samego przedmiotu.

Studenci wizytowanego kierunku ocenili pozytywnie organizację procesu kształcenia. Podkreślili, że podczas zajęć są wykorzystywane wszelkie niezbędne formy kształcenia, które są właściwe do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Regulamin WSBiA w Łukowie umożliwia indywidualną organizację studiów, która może być przyznawana studentom szczególnie uzdolnionym lub studentom znajdującym się w trudnej sytuacji rodzinnej lub innej sytuacji losowej. Indywidualne decyzje w tym zakresie podejmowane

są po konsultacjach z dziekanem lub rektorem Uczelni. Studenci są także wspierani poprzez system stypendialny i ewentualne zniżki chesnego. Studenci są zadowoleni z indywidualnego podejścia. Umożliwia to kameralny charakter zajęć i mała liczebność grup lektorskich i ćwiczeniowych. W chwili obecnej w Uczelni nie studiuje żaden student niepełnosprawny.

3.2)

Treści programowe, formy jak również metody dydaktyczne są ze sobą odpowiednio skorelowane i tworzą podstawy dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. W zdecydowanej większości przypadków forma prowadzenia zajęć jest dobrze dopasowana do prezentowanych treści, jednak formy zajęć dydaktycznych są relatywnie mało zróżnicowane. Zatem w świetle przeprowadzonej wizytacji można uznać, iż zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Poprzednia ocena PKA zwracała uwagę na brak kompletności informacji w sylabusach przedmiotu co zostało w aktualnych sylabusach uwzględnione. Zwracano uwagę na ograniczony wybór specjalności. Obecnie studenci mają oferowane dwie specjalności do wyboru.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Podstawowe elementy procesu kształcenia ocenianego kierunku studiów spełniają wymagania wynikające z ogólnie obowiązujących przepisów. Czas trwania studiów, sekwencja przedmiotów i możliwości indywidualizacji programu studiów są prawidłowe. Nakład pracy studenta wyrażony w punktach ECTS został właściwie oszacowany. Wyjątkiem jest praktyka zawodowa, której nie przypisano punktów ECTS.. Obecny wymiar praktyki zawodowej na profilu ogólnoakademickim (4 tygodnie) jest odpowiedni, ale zważywszy na to, że WSBiA będzie zobligowana do przejścia na profil praktyczny, to w perspektywie 2 lat wymiar praktyki będzie musiał zostać zwiększony do 3 miesięcy. Istnieje zatem potrzeba wypracowania rozwiązań instytucjonalnych związanych z organizacją trzymiesięcznych praktyk zawodowych. Treści kształcenie ujęte w sylabusach powinny być systematycznie modyfikowane - każdorazowo po zakończeniu cyklu kształcenia. Ma to na celu ich aktualizację nie tylko pod kątem zalecanej literatury podstawowej i uzupełniającej, ale również potrzebę dostosowywania przekazywanych treści programowych adekwatnie do stanu wiedzy w zakresie danego przedmiotu

3.2) Treści programowe i stosowane metody dydaktyczne są właściwie dobrane i umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów oraz kierunkowych i specjalnościowych efektów kształcenia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

. Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych prowadzących zajęcia na kierunku *zarządzanie* wynosi obecnie 14, z czego 9 osób Uczelnia zadeklarowała do minimum kadrowego, jako osoby zatrudnione w podstawowym i dodatkowym miejscu pracy i 5 osób zatrudnionych w różnych formach (umowa o pracę lub umowa zlecenia). Wśród tych 14 nauczycieli akademickich jest 2 z tytułem naukowym profesora, 2 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego, 7 doktorów oraz 3 osoby z wykształceniem magisterskim. Z uwagi na reprezentowane dyscypliny naukowe przeważają osoby z dorobkiem w zakresie nauk o zarządzaniu

(7 osób). Ponadto są osoby, których dorobek mieści się w zakresie ekonomii (2 osoby), ubezpieczeń społecznych (1 osoba - formalne kwalifikacje są z zakresu agronomii) oraz historii gospodarczej. Osoby z wykształceniem magisterskim reprezentują prawo (1 osoba - radca prawny), matematykę oraz filologię angielską jako lektorzy języka angielskiego .

Liczba pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku jest niewielka i ograniczona ze względu na niewielką liczbę studentów (tylko II i III rok studiów).

Zespół oceniający PKA stwierdził, że zarówno liczba, jak i struktura osób prowadzących zajęcia na kierunku *zarządzanie* w WSBiA w Łukowie spełnia minimalne wymagania zapewniając realizację założonych efektów kształcenia na ocenianym kierunku. Liczba pracowników oraz struktura ich kwalifikacji tworzy możliwości osiągnięcia założonych efektów kształcenia na kierunku *zarządzanie* na profilu ogólnoakademickim .

4.2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Minimum kadrowe dla ocenianego kierunku studiów zostało określone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370); Zgodnie z § 14 ust. 1 ww. rozporządzenia co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w § 13 pkt. 1, w/w rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w Uczelni nie krócej niż od początku semestru studiów. Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na stwierdzenie, iż wszyscy nauczyciele akademicy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 ww. rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku samodzielnego nauczyciela akademickiego lub 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, należy stwierdzić, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.).

WSBiA w Łukowie prowadzi kierunek *zarządzanie* na profilu ogólnoakademickim, co oznacza, że minimum kadrowe powinno być dostosowane do tego profilu. Uczelnia zgłosiła do minimum 9 osób, w tym jednego pracownika ze stopniem naukowym profesora, dwóch pracowników ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz sześciu pracowników ze stopniem naukowym doktora. Sześciu pracowników zgłoszonych do minimum pracuje w Uczelni na dodatkowym miejscu pracy, zaś trzech na podstawowym miejscu pracy. Osoby te prowadzą zajęcia na kierunku *zarządzanie* w wymaganym wymiarze godzin. Wszystkie zgłoszone osoby spełniają wymogi, aby można je było zaliczyć do minimum kadrowego na ocenianym kierunku. Dlatego też można stwierdzić, że spełnione są wymogi ilościowe dotyczące kształcenia na I stopniu studiów na kierunku *zarządzanie* na profilu ogólnoakademickim.

Struktura dorobku naukowego pracowników zgłoszonych do minimum jest następująca:

- osoba ze stopniem profesora posiada dorobek naukowy w dyscyplinie ekonomia,
- jedna osoba ze stopniem doktora habilitowanego posiada dorobek naukowy w dwóch dyscyplinach, tj. ekonomia oraz nauki o zarządzaniu,

- jedna osoba ze stopniem doktora habilitowanego posiada dorobek naukowy w dyscyplinie nauki o zarządzaniu,
- sześć osób ze stopniem naukowym doktora posiada dorobek naukowy w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

Zespół oceniający biorąc pod uwagę dorobek naukowy, obciążenia dydaktyczne i złożone oświadczenia, do minimum kadrowego kierunku zarządzanie na poziomie studiów I stopnia zaliczył wszystkie osoby zgłoszone przez uczelnię a więc 3 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 doktorów. Wskazany dorobek naukowy pracowników zaliczonych do minimum kadrowego wspiera realizację zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku. Tym samym wymogi dotyczące minimum kadrowego na studiach I stopnia, o profilu ogólnoakademickim na kierunku *zarządzanie* prowadzonym przez WSBiA w Łukowie zostały spełnione.

Minimum kadrowe jest dość stabilne, większość pracowników jest związana z Uczelnią od wielu lat, a niektórzy od samego początku, zmiany w ostatnim roku są wynikiem ograniczeń postawionych pracownikom przez Uczelnie publiczne.

Relacja jest spełniona, ponieważ 9 pracowników przypada na 65 studentów, co daje w przybliżeniu stosunek 1:7. wobec limitowanego 1 : 160 .

Kadra prowadząca zajęcia na kierunku *zarządzanie* jest mało liczna, stąd też niektóre osoby prowadzą po kilka przedmiotów, niektórzy nawet po 5-6 przedmiotów. Studenci mogą mieć zatem wrażenie, że jeden wykładowca prowadzi dla nich większość przedmiotów na specjalności. Na ogół przyporządkowanie przedmiotów jest zgodne z kwalifikacjami pracowników. Zaleca się większą różnorodność form i rodzajów zajęć, np. poprzez wprowadzenie wykładów do wyboru lub zajęć eksperckich, tak aby student miał możliwość kontaktu z większą liczbą specjalistów.

Osoby z wykształceniem wyższym posiadające stopień zawodowy magistra prowadzą ponadto zajęcia z prawa handlowego (prowadzi je osoba z uprawnieniami radcy prawnego), matematyki, informatyki i języka angielskiego.

Uczelnia nie w pełni dostosowała się do uwag PKA z poprzedniej oceny. Wprawdzie obsada zajęć przestrzega zgodności kwalifikacji naukowych z zakresem prowadzonych przedmiotów ale zbyt skromna liczba nauczycieli sprawia, iż niektóre osoby prowadzą po kilka przedmiotów, niektórzy nawet po 5-6 przedmiotów. Niewątpliwie podyktowane jest to małą liczbą studentów i prowadzeniem zajęć tylko na II i III roku studiów.

Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

Hospitowane zajęcia odbywały się zgodnie z rozkładem zajęć. Część zajęć była żywa i ciekawa, pozostałe natomiast w małym stopniu aktywizowały studentów. Niektóre wykłady prowadzone były w formie tradycyjnej w postaci odczytu. Tematyka zajęć była zgodna z sylabusami odpowiednich przedmiotów.

Niektóre z wizytowanych zajęć były mało kreatywne i posiadały zbyt odtwórczy charakter. Dotyczy to zwłaszcza ćwiczeń, które nie wciągały młodzieży w dyskusję w oczekiwanym stopniu.

4.3).

W 13-letnim okresie istnienia Wydziału Zarządzania położono duży nacisk na politykę rozwoju własnej kadry, efektem czego jest uzyskanie przez nauczycieli kolejnych stopni naukowych: 4 doktorów, a obecnie 3 osoby są w trakcie procedur habilitacyjnych. Osoby te na ogół są zatrudnione na podstawowym miejscu pracy w innych Uczelniach. Polityka rekrutacji kadry jest kompatybilna z rozwijanymi specjalnościami. Bariery w pozyskiwaniu kadry jest w chwili obecnej ograniczenie przez Uczelnie publiczne pracy swoich pracowników na dodatkowych miejscach.

Kadra podlega ocenie okresowej. Na chwilę obecną, a zwłaszcza w obliczu braku naboru na kierunek *zarządzanie* polityka kadrowa Uczelni wobec tego kierunku jest wystarczająca.

Rektor wraz z prorektorem i dziekanem dokonuje doboru kadry z grona kandydatów na nauczycieli akademickich. Uczelnia dysponuje bazą dotychczasowych pracowników oraz aplikacjami nowych kandydatów. Kadra oceniana jest zarówno przez studentów jak i w ocenie okresowej prowadzonej przez władze uczelni. Rozmowa zespołu oceniającego z władzami uczelni pozwala uznać, iż ocena jakości pracy nauczycieli akademickich jest prowadzona.

Uczelnia w ograniczonym zakresie finansuje wyjazdy konferencyjne pracowników z uwagi na trudności finansowe. W 2011 r. współfinansowała procedurę doktorską. W statucie Uczelni jest zapisana możliwość udzielania urlopów naukowych, jednak jak dotąd nikt o taki nie prosił. W rozmowie z ZO PKA, Władze Uczelni wykazały się troską o rozwój naukowy pracowników Uczelni. Uczelnia ma podpisane umowy z Uczelniami w Siedlcach i Lublinie, co pozwala pozyskiwać stamtąd kadrę naukowo-dydaktyczną. WSBiA w Łukowie nie ma podpisanych umów o współpracy z Uczelniami z zagranicy, poza jedną Uczelnią ze wschodniej Ukrainy, stąd też nie może być mowy o zapewnieniu warunków do wymiany międzynarodowej kadry akademickiej. Jeśli kadra takie doświadczenie posiada, to dlatego, że zdobyła je na swoich macierzystych Uczelniach.

Na spotkaniu ZO PKA z pracownikami WSBiA w dniu 06.12.2014 r., w którym uczestniczyło 6 pracowników Uczelni, pytania koncentrowały się wokół udziału kadry akademickiej w tworzeniu koncepcji kształcenia oraz przekształcenia koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku z profilu ogólnoakademickiego na profil praktyczny. W odpowiedzi wskazano, że kadra ma wpływ na koncepcję kształcenia, jest dialog władz z pracownikami. Jest łatwy dostęp do rektora, rozmowa jest szczerą i dotyczy zarówno kształcenia jak i badań naukowych. Dwa razy w roku toczy się dyskusja na Senacie dotycząca kształcenia na kierunku *zarządzanie*. Specjalności bywają przekształcane w kierunki, np. z logistyki na zarządzaniu powstał kierunek *logistyka*. Wynika to z faktu, że w regionie występuje zaplecze transportowo-logistyczne. Uczelnia nastawiona jest na kształcenie kadr dla lokalnego rynku pracy, dlatego specjalności są podporządkowane potrzebom tegoż rynku. Profil praktyczny jest bardzo potrzebny ze względu na istnienie dużego zakładu pracy w postaci zakładów mięsnych w Łukowie. Uczelnia ma ścisły związek z praktyką. W odpowiedzi na pytanie dotyczące perspektywy rozwoju kierunku – uznano, iż trudno określić czy w przyszłości utrzyma się *zarządzanie* czy tylko *logistyka*. Dwie osoby uważają, że spektrum kształcenia w zakresie *zarządzania* jest szersze niż w zakresie *logistyki*. A *Zarządzanie produkcją* może być rozwojową specjalnością. Uczelnia, w opinii zebranych nauczycieli, w miarę możliwości wspiera rozwój pracowników. Jeśli chodzi o konkurencję ze strony Uczelni siedleckich to, z wypowiedzi pracowników wynika, że nie ma miejsca drenowania środowiska łukowskiego przez środowisko siedleckie na poziomie licencjatu. Jeśli ktoś pracuje w Łukowie lub prowadzi gospodarstwo rolne w okolicy to Uczelnia na miejscu stanowi bardzo wygodną formę rozwoju. Wydaje się że Uczelnia w mniejszej miejscowości ma obecnie większe szanse przetrwania niż Uczelnie prywatne w dużych miastach, z uwagi na bliskość miejsca zamieszkania. Kadra identyfikuje się z Uczelnią, jest lojalna i wspierająca działania władz.

Załącznik nr 5 - Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba pracowników oraz struktura ich kwalifikacji gwarantują osiągnięcie założonych efektów kształcenia na kierunku *zarządzanie* na poziomie minimum. Liczba pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku jest niewielka. Struktura kadry obejmuje

osoby posiadające dorobek naukowy w zakresie nauk o zarządzaniu oraz ekonomii, w pewnym zakresie reprezentowana jest również dyscyplina finanse, a ponadto nauki humanistyczne (historia) oraz nauki rolnicze.

4.2) WSBiA w Łukowie zgłosiła do minimum 9 osób, w tym jednego pracownika ze stopniem naukowym profesora, dwóch pracowników ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz sześciu pracowników ze stopniem naukowym doktora. Sześciu pracowników zgłoszonych do minimum pracuje w uczelni na dodatkowym miejscu pracy, zaś trzech na podstawowym miejscu pracy. Wszystkie wskazane osoby zostały zaliczone do minimum kadrowego na kierunku *zarządzanie*. Dorobek naukowy pracowników zaliczonych do minimum kadrowego wspiera realizację zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku. Tym samym wymogi dotyczące minimum kadrowego na studiach I stopnia, o profilu ogólnoakademickim na kierunku *zarządzanie* prowadzonym przez WSBiA w Łukowie zostały spełnione. Minimum kadrowe kierunku jest stabilne. Kadra prowadząca zajęcia na kierunku *zarządzanie* jest mało liczna, stąd też niektóre osoby prowadzą po kilka przedmiotów, niektórzy nawet po 5-6 przedmiotów. Na ogół przyporządkowanie przedmiotów jest zgodne z kwalifikacjami pracowników. Zespół oceniający PKA zaleca, aby dolożyć starań, żeby wykłady z prawa handlowego oraz z matematyki prowadzone były przez osoby ze stopniem naukowym doktora lub wyższym.

4.3) Uczelnia w ograniczonym zakresie wspiera rozwój kadry dydaktycznej. W ostatnich latach odnotowano kilka doktoratów, jednak często byli to pracownicy, których podstawowe miejsce pracy znajdowało się w innej uczelni. Polityka rekrutacji kadry jest kompatybilna z rozwijanymi specjalnościami. Uczelnia ma podpisane umowy z uczelniami w Siedlcach i Lublinie, co pozwala pozyskiwać stamtąd kadrę naukowo-dydaktyczną. WSBiA w Łukowie nie ma podpisanych umów o współpracy z uczelniami z zagranicy, poza jedną uczelnią ze wschodniej Ukrainy. Kadra identyfikuje się z uczelnią, jest lojalna i wspierająca działania władz.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Wydział posiada skromną bazę dydaktyczną znajdującą się w dzierżawionym, oddzielnym segmencie dużego budynku szkoły, składającą się z 18 pomieszczeń w tym: sali wykładowej, 6 sal do prowadzenia zajęć, laboratorium komputerowego, pomieszczenia biblioteki i czytelnicy, pokoju nauczycielskiego, pomieszczeń administracyjnych i innych pomieszczeń użytkowych. Umowę dzierżawy zawarto na lata 2001-2021, z możliwością dalszego jej przedłużenia. Uczelnia ma także dostęp do dużej hali sportowej w celu prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. Wszystkie pomieszczenia odnowiono oraz wyposażono we własne meble szkolne i biurowe, a także odpowiednio sprzęt komputerowy, środki audiowizualne, nagłośnienie, sprzęt kserograficzny itp. Liczba specjalistycznych programów do nauczania przedmiotów specjalnościowych jest ograniczona do programu Insert zawierającego m.in. moduły gospodarka magazynowa i finanse oraz programu project manager, brakuje oprogramowania zarządczego np. firma symulacyjna, a także statystycznego, pomimo zawarcia w sylabusach informacji o pakietach statystycznych..

Biblioteka posiada w swoich zbiorach ponad 4500 egzemplarzy podręczników studenckich oraz słowniki, mapy, atlasy i czasopisma. W bibliotece znajduje się czytelnia dla 20 osób z 8-stanowiskowym dostępem do Internetu. Księgozbiór biblioteki zawiera podstawowe podręczniki z przedmiotów wykładanych na kierunku *zarządzanie*. W bibliotece słabo reprezentowany jest dział czasopism, brakuje w szczególności czasopism z zakresu *zarządzania*. Biblioteka nie posiada także dostępu do elektronicznych baz czasopism oraz e-booków.

Informacje o zbiorach uzyskać można z tradycyjnego katalogu bibliotecznego oraz z katalogu udostępnionego studentom na stronie internetowej Uczelni. Biblioteka archiwizuje prace dyplomowe absolwentów Uczelni, gromadzi podręczniki oraz Roczniki publikowane przez Wydawnictwo WSBiA. Dotychczas wydano 10 Roczników. Biblioteka Uczelni współpracuje z Miejską Biblioteką Publiczną oraz Powiatową Biblioteką Pedagogiczną w Łukowie. W ramach współpracy dokonywane są także wypożyczenia międzybiblioteczne, w szczególności z: Biblioteką Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Miejską Biblioteką Publiczną w Siedlcach oraz Biblioteką Politechniki Lubelskiej w Lublinie. Współpraca ta może mieć zasadnicze znaczenie dla dostępu przez studentów do najnowszej literatury z zakresu objętego tematyką kierunku *zarządzanie*.

W WSBiA zbudowano ogólnouczelnianą sieć informatyczną posiadającą 2 stałe łącza internetowe (łącznie 30 komputerów, w tym 24 w dydaktyce, 6 w administracji Uczelni). Na terenie Uczelni funkcjonuje ogólnodostępny Internet bezprzewodowy.

Baza dydaktyczna uczelni służąca realizacji procesu kształcenia, w opinii studentów, jest wystarczająca do osiągnięcia zadeklarowanych efektów kształcenia. Sale wykładowe spełniają wymagania pod względem liczby miejsc oraz sprzętu niezbędnego do prawidłowego prowadzenia zajęć. W budynku dostępny jest Internet bezprzewodowy. W ocenie studentów zasoby biblioteki są wystarczające w stosunku do wymagań stawianych przez prowadzących zajęcia (wskazywane przez nich książki dostępne są w bibliotece). Godziny otwarcia biblioteki dostosowane są do planowanych zjazdów

Uczelnia posiada umowy z szeregiem instytucji lokalnych, w których oferuje praktyki dla studentów kierunku *zarządzanie*. Są to m.in. Urząd Gminy w Łukowie, Urząd Miasta w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Spółka Drogbud, PKO BP S.A. Oddział w Łukowie, Biuro Rachunkowe Nestor, Bank Spółdzielczy w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Urząd Gminy w Serokomli, Bank Spółdzielczy w Krzywdzie, Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach, Bortrans II, Astra Logistyka sp. z o.o., Urząd Gminy Adamów, Urząd Skarbowy w Radzynie Podlaskim, Urzędy Gminy w Radzynie Podlaskim i w Borkach.

Studenci rzadko korzystają z tych wskazań, a jako osoby pracujące często sami znajdują sobie miejsca praktyk, wśród których znajdują się m.in. Zakłady Mleczarskie w Łukowie, Systemy grzewcze i sanitarne Monika Dybniak w Krzywdzie, Przedszkole Miejskie w Łukowie, Energy Solution sp. z o. o., Mido Noster w Łukowie, Łukowski Ośrodek Kultury, Bank Gospodarki Żywnościowej S. A. w Radzynie Podlaskiej. Dobór miejsc praktyk należy zasadniczo uznać za prawidłowy, pod warunkiem, że zakres zagadnień jest zgodny z kierunkiem studiów. Wątpliwości budzić może np. Przedszkole Miejskie czy Łukowski Ośrodek Kultury – choć także w tych miejscach można znaleźć stanowiska realizujące czynności zarządcze.

Infrastruktura dydaktyczna na wizytowanym kierunku nie jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. W szczególności należy wskazać, że budynek w którym odbywają się zajęcia nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika jednak, że na wizytowanym kierunku studiów nie ma studentów, których stopień niepełnosprawności wymagałby specjalnego dostosowania infrastruktury dydaktycznej.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego - ocena: *znacząco*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Wydział posiada skromną bazę dydaktyczną znajdującą się w dzierżawionym, oddzielnym segmencie dużego budynku szkoły. Znajdują się tu sale wykładowe, dydaktyczne, laboratorium komputerowe i biblioteka. Liczba specjalistycznych programów do nauczania przedmiotów specjalnościowych jest ograniczona do programu Insert zawierającego m.in. moduł gospodarka magazynowa oraz finanse, oraz programu project manager. Budynek nie

jest przystosowany do potrzeb studentów niepełnosprawnych. Biblioteka posiada książki i podręczniki akademickie z zakresu *zarządzania* w stopniu zaspokajającym potrzeby niewielkiej grupy studentów. W bibliotece słabo reprezentowany jest dział czasopism, brakuje w szczególności czasopism z zakresu zarządzania. Biblioteka nie ma także dostępu do elektronicznych baz czasopism oraz e-booków. Biblioteka Uczelni współpracuje z innymi bibliotekami w Łukowie, Siedlcach i w Lublinie. Uczelnia posiada umowy z szeregiem instytucji lokalnych, w których oferuje praktyki dla studentów kierunku zarządzanie. Są one dobrane właściwie. Infrastruktura uczelni nie jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Odstąpiono od oceny, ponieważ na studiach I stopnia ocena nie jest obowiązkowa

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego - ocena:

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Odstąpiono od oceny, ponieważ na studiach I stopnia ocena nie jest obowiązkowa

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Zasady rekrutacji regulują:

- Uchwała nr 64/2012 Senatu Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie z dnia 30.03.2012 r.;

- Uchwała nr 75/2013 Senatu Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie z dnia 15.03.2013 r. w sprawie zasad i trybu przyjmowania na studia w roku akademickim 2014/15.

Podczas XXXVI posiedzenia Senatu WSBiA w Łukowie w dniu 21.03.2014 roku jednomyślnie przyjęto zasady rekrutacji w roku akademickim 2015/2016. Przyjęte regulacje są zgodne z prawem i powszechnie stosowanymi praktykami w środowisku akademickim. Liczba przyjętych na studia kandydatów jest adekwatna do potencjału i infrastruktury dydaktycznej Uczelni.

Skuteczność rekrutacji stanowi kluczowy element rozwoju Uczelni. Dociera ona do kandydatów na studia za pośrednictwem swoich przedstawicieli oraz materiałów informacyjnych w postaci plakatów, ulotek, informatorów. Adresatami tych działań promocyjnych są maturzyści z około 50 szkół średnich zlokalizowanych w województwie lubelskim, mazowieckim i podlaskim. W pewnym stopniu promocyjny wymiar posiadają takie uroczystości jak inauguracja roku akademickiego, absolutorium połączone z wręczeniem dyplomów ukończenia studiów. Ważną funkcję w tym względzie odgrywa także strona internetowa www.wsbia.edu.pl.

Uczelnia analizuje również skuteczność marketingowych działań wykorzystywanych w procesie rekrutacyjnym. Studenci I roku pytani są np. o to, co spowodowało wybór przez Panią/Pana Uczelni podając w kafeterii odpowiedzi następujące warianty:

1. Spotkanie z przedstawicielami Uczelni w szkole średniej;
2. Targi edukacyjne;
3. Informator dla maturzystów;
4. Plakaty i ulotki w Pani/Pana miejscowości;
5. Plakaty rozklejane w Łukowie;
6. Tablice reklamowe w Łukowie;

7. Reklamy i informacje z gazet (Tygodnik Siedlecki, Wspólnota Łukowska/Radzyńska, Nowa Gazeta Łukowska);
8. TV Master w Łukowie;
9. Telebim (spot reklamowy);
10. Strona internetowa Uczelni;
11. Opinie znajomych.

Tego typu analizy prowadzone są systematycznie od 11 lat. Z uzyskanych zbiorczych danych wynika, że studenci WSBiA kierują się przy jej wyborze opinią znajomych (38,2%), informacjami ze strony internetowej Uczelni (19,8%) i plakatami i ulotkami (9,6%) oraz spotkaniami z przedstawicielami Uczelni w szkołach średnich (9,6%). Pozostałe źródła informacji, a szczególnie reklama prasowa, telewizyjna i targi edukacyjne odgrywają marginalne znaczenie. Na szczególne podkreślenie zasługuje, że rektor WSBiA prowadzi od roku jej powstania (2001) szczegółowe statystyki na temat tego:

- jaki odsetek studentów stanowią maturzyści danego roku (średnio około 40% w latach 2001-2014)
- jaki odsetek studentów wybiera poszczególne specjalności („Rachunkowość i zarządzanie finansami” – 27,8%; Logistyka i gospodarka magazynowa – 20,9%; „Administracja i polityka lokalna” – 35,9% (specjalność prowadzona do 2012 roku) oraz Informatyka w zarządzaniu – 15,4% (specjalność prowadzona do 2008 roku).
- jaki odsetek studentów wybiera naukę danego języka obcego (obecnie 100% język angielski, ale przykładowo przed 10 laty 52% j. angielski; 26% j. rosyjski i 22% j. niemiecki).
- jaki jest odsetek studentów według miejsca zamieszkania (przykładowo studenci z Łukowa stanowią 34,5% ogólnej ich liczby)
- jakie kierunki studiów prowadzone są przez publiczne i niepubliczne Uczelnie regionu Podlasia.

Powyższe informacje dowodzą tego, że władze Uczelni dokładają wszelkich starań aby posiadać dostęp do rzetelnych i aktualnych danych na temat funkcjonowania lokalnego rynku usług edukacyjnych, po to aby na ich podstawie podejmować optymalne decyzje związane z modyfikacją oferty edukacyjnej Uczelni i działań promocyjnych z tym związanych. Pomimo tego lokalny rynek edukacyjny jest relatywnie płytki i Uczelnia musi walczyć o rynkową egzystencję.

Na wizytowany kierunek przyjmowani są wszyscy kandydaci, którzy spełniają formalne warunki do podjęcia studiów. W związku z powyższym nie istnieje odsiew kandydatów. Regulacje dotyczące rekrutacji nie zawierają przepisów, które dyskryminowałyby określone grupy kandydatów. Liczba osób przyjmowanych na studia odpowiada potencjałowi dydaktycznemu uczelni.

7.2)

System oceny jest zorientowany na proces uczenia się. Jest przejrzysty oraz obiektywnie sformułowany. Prowadzący zajęcia stawiają konkretne wymagania i sprawiedliwie oceniają wkład studenta w osiąganie zakładanych dla danego przedmiotu efektów kształcenia. Nakład pracy studenta i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia został określony w sylabusach przedmiotów. System ECTS został opracowany przy założeniu, że powinien odzwierciedlać nakład pracy studenta na opanowanie wiedzy z każdego przedmiotu przewidzianego programem nauczania. Przyjęte rozwiązania są prawidłowe.

Organizacja procesu kształcenia jest ukierunkowana na motywowanie studentów do systematycznej nauki w trakcie studiów. Skłania do tego objęcie wszystkich przedmiotów egzaminami (łącznie 12) bądź zaliczeniami (łącznie 19), a w szczególności kontrolowanie i ocenianie aktywności studentów w ramach ćwiczeń, przeprowadzanie kolokwii, sprawdzianów i innych form sprawdzania wiedzy w trakcie semestru. Standardowe warunki zaliczania przedmiotów określa Regulamin Studiów obowiązujący od roku akademickiego 2012/2013.

Plan studiów przewiduje, że wszystkie przedmioty kończą się egzaminem bądź zaliczeniem. Liczba egzaminów jest prawidłowa i wynosi 2-3 w kolejnych semestrach. Forma i wymogi zaliczenia

każdego przedmiotu określone są w jego sylabusie. Są one zróżnicowane i z reguły dostosowane do charakteru danego przedmiotu. System oceny osiągnięć studentów funkcjonuje poprawnie.

W opinii studentów system oceny osiągnięć jest sprawiedliwy i przejrzysty. W czasie spotkania z zespołem wizytującym, studenci stwierdzili, że wymagania egzaminacyjne są sformułowane w taki sposób, aby zweryfikować efekty kształcenia. Na wizytowanym kierunku nie stworzono jednolitego systemu oceniania osiągnięć studentów. O zasadach oceny decydują nauczyciele prowadzący zajęcia. Informują o wymaganiach z odpowiednim wyprzedzeniem (w większości na pierwszych zajęciach). Zasady ustalone na początku nie ulegają zmianie. W opinii studentów nauczyciele dokonują oceny osiągnięć w sposób obiektywny.

7.3)

Uczelnia nie posiada żadnych umów w zakresie wymiany międzynarodowej, w tym żadnych umów w ramach programu Erasmus. Jedna umowa podpisana z Uczelnią zlokalizowaną na wschodzie Ukrainy w praktyce nie jest realizowana z uwagi na trwające tam niepokoje. Nie wspiera się tym samym mobilności studentów w tym zakresie ani nie stwarza możliwości kontaktów z nauczycielami akademickimi z ośrodków zagranicznych. W WSBiA w Łukowie istnieje system punktacji ECTS umożliwiający przenoszenie efektów kształcenia w różnych Uczelniach.

Na wizytowanym kierunku studiów nie są dostępne programy mobilności zagranicznej lub krajowej. W szczególności nie ma możliwości skorzystania z programu ERASMUS. Studenci podczas spotkania zespołem wizytującym podkreślili, że byliby zainteresowani skorzystaniem z takim możliwości. Zaleca się podjęcie działań mających na zapewnienia możliwości skorzystania z programów mobilności – w szczególności programu ERASMUS. W związku z brakiem możliwości skorzystania z programów mobilności studenckiej, nie są prowadzone działania popularyzacyjne dotyczące systemu ECTS.

Z uwagi na brak współpracy międzynarodowej nie ma wpływu na osiąganie zakładanych efektów kształcenia.

Zalecenie: należy zintensyfikować działania w celu zawarcia choćby dwóch-trzech umów z partnerami zagranicznymi w ramach programu Erasmus i rozpocząć realizację współpracy w zakresie wymiany studentów oraz wymiany pracowników.

Na wizytowanym kierunku nie wykorzystuje się możliwości związanych z funkcjonowaniem systemu punktów ECTS.. Uczelnia nie prowadzi wymian międzyuczelnianych na poziomie krajowym oraz wymian międzynarodowych. Zaleca się stworzenie możliwości indywidualizacji programu studiów poprzez stworzenie możliwości wyboru przedmiotów, które wykraczają poza minimum programowe. Zaleca się również stworzenie możliwości w zakresie wymian międzyuczelnianych na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Uczelnia nie prowadzi współpracy międzynarodowej. W związku z tym nie istnieje jej wpływ na osiąganie zakładanych efektów kształcenia.

7.4)

Studenci mają informację na temat możliwości kontaktu z nauczycielem akademickim oraz informacje dotyczącą wymagań niezbędnych do zaliczenia przedmiotu. W tym zakresie można uznać, że opieka dydaktyczna nad studentami jest zapewniona.

Z informacji uzyskanych od studentów wizytowanego kierunku studiów wynika, że nie mają dostępu do sylabusów poszczególnych przedmiotów w formie elektronicznej. Przedstawiane są im jednak najważniejsze informacje dotyczące programu zajęć, wymagań egzaminacyjnych oraz

niezbędnej literatury podczas pierwszych zajęć. W ocenie studentów zalecane materiały dydaktyczne są przydatne do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia.

Sylabusy zawierają kompletne informacje dotyczące treści poszczególnych przedmiotów oraz zalecanej literatury. W zakresie literatury niezbędnej do napisania prac licencjackich konieczne jest korzystanie przez studentów z zasobów bibliotek zewnętrznych.

Poza przyznawaniem stypendiów rektora dla najlepszych studentów finansowanych z Funduszu Pomocy Materialnej w uczelni nie są prowadzone jakiegokolwiek inne działania motywujące studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia, co należy ocenić negatywnie. W związku z tym nie można dokonać oceny skuteczności tego rodzaju mechanizmów.

Kwestię przyznawania pomocy materialnej dla studentów określa Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania pomocy materialnej dla studentów Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie, którego postanowienia weszły w życie z dniem 1 października 2011 r. Zgodnie z wymogami art. 186 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym regulamin uzyskał akceptację uczelnianego organu samorządu studenckiego - Stanowisko Parlamentu Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie z dnia 30 lipca 2011 r. Wątpliwości budzi brak szczegółowych kryteriów przyznawania stypendium rektora dla najlepszych studentów. W wyżej wskazanym regulaminie nie określono szczegółowych zasad określania osiągnięć naukowych, artystycznych i sportowych, co może doprowadzać do niejasności zasad przyznawania pomocy materialnej. Ponadto należy wskazać, że decyzje w zakresie przyznawania stypendium rektora dla najlepszych studentów podejmuje niewłaściwy organ tj. Komisja Stypendialna, natomiast zgodnie z art. 175 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym powinna być to Odwoławcza Komisja Stypendialna.

Pomimo powyższych uchybień należy wskazać, że studenci oceniają proces przyznawania pomocy materialnej jako bardzo skuteczny. Wnioski dotyczące przyznania pomocy materialnej rozpatrywane są bez zbędnej zwłoki, a świadczenia wypłacane regularnie i bez opóźnień.

Uczelnia prowadzi działania w zakresie wsparcia studentów w procesie poszukiwania praktyk studenckich oraz poszukiwania pracy (publikuje ogłoszenia pracodawców). Nie prowadzi działań w zakresie rozwoju kulturowego i społecznego studentów. Z rozmowy przeprowadzonej ze studentami wynika, że nie mają oni oczekiwań wobec uczelni w tym zakresie.

Studenci pozytywnie ocenili system opieki dydaktycznej i materialnej. Podkreślili, że sposób rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków funkcjonuje pozytywnie. Do indywidualnych spraw studenckich władze wizytowanego kierunku studiów podchodzą z życzliwością oraz rozwiązują problemy w możliwie korzystny sposób. Jedyne zastrzeżenia wzbudziły kwestie związane z opłatami dodatkowymi pobieranymi na podstawie umowy student-uczelnia.

Ogólna ocena studentów dotycząca procesu kształcenia na wizytowanym kierunku studiów jest pozytywna. Studenci wskazywali, że mocną stroną procesu kształcenia jest dobry kontakt z prowadzącymi – w tym możliwość bezproblemowego kontaktu poza terminami zjazdów (za pośrednictwem poczty elektronicznej). Za istotny atut studenci uznali bliskość uczelni, która pozwala im godzić naukę z pracą zawodową. System opieki dydaktycznej został oceniony pozytywnie – w szczególności pozytywnie oceniono przygotowanie kadry dydaktycznej.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego - ocena: znacząco,
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Stosowane zasady rekrutacji nie odbiegają od powszechnie obowiązujących standardów. W prawidłowo prowadzonej dokumentacji znajdują się uchwały rekrutacyjne określające warunki i tryb naboru studentów na studia. Na wizytowany kierunek studiów przyjmowani są

wszyscy chętni kandydaci na studia w związku z czym nie istnieje odsiew kandydatów na studia.

7.2) System oceny osiągnięć studentów WSBiA jest zorientowany na proces uczenia się poprzez bieżące i okresowe weryfikowanie postępów w nauce. Zawiera standardowe wymagania oraz zapewnia przejrzystość i obiektywizm formułowania ocen. System oceny osiągnięć studentów jest sprawiedliwy i przejrzysty. Zasady oceny nie ulegają zmianie. W opinii studentów nauczyciele dokonują oceny osiągnięć w sposób obiektywny.

7.3) Uczelnia nie posiada żadnych umów w ramach programu Erasmus. Jedna umowa podpisana z Uczelnią zlokalizowaną na wschodzie Ukrainy w praktyce nie jest realizowana. Brak wsparcia mobilności studentów oraz brak możliwości kontaktów z nauczycielami akademickimi z ośrodków zagranicznych. W WSBiA w Łukowie istnieje system punktacji ECTS umożliwiający przenoszenie efektów kształcenia w różnych uczelniach. Na wizytowanym kierunku studiów nie są prowadzone żadne programy związane z mobilnością studentów na poziomie krajowym i międzynarodowym.

7.4)

Studenci nie mają elektronicznego dostępu do treści sylabusów poszczególnych przedmiotów. Przedstawiane są im jednak kluczowe wymagania i zasady egzaminowania. Poza stypendium rektora dla najlepszych studentów nie istnieją inne mechanizmy motywujące studentów do osiągania lepszych efektów kształcenia. Studenci oceniają system przyznawania pomocy materialnej, jako jasny i skuteczny. Ogólna ocena pomocy dydaktycznej jest pozytywna.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

Uczelnia wdrożyła wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia w roku 2008 natomiast Senat Uczelni uchwałą nr 68/2012 z dnia 28. 09 2012 przyjął i zatwierdził zmodyfikowany i dostosowany do zmian określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym Uczelniany System Zapewniania Jakości Kształcenia, który obowiązuje od roku akademickiego 2012/2013.

Celem systemu jest: „Oddziaływanie na system wartości, poglądy i sposoby postępowania całego środowiska Uczelnianego oraz poszczególnych pracowników i studentów tak, aby myślenie i działanie w kategoriach kultury jakości kształcenia stało się naturalnym składnikiem codziennej rzeczywistości dydaktycznej Uczelni, zapewnienie wypełnienia przez Uczelnię wszystkich wymagań formalnych nałożonych w tym zakresie przez stosowne ustawy i rozporządzenia”. Określone zostały zadania systemu. Podstawowym zadaniem Uczelnianego systemu zarządzania jakością kształcenia jest ciągle badanie, analiza, ocena i monitorowanie zmian jakości kształcenia w Uczelni. Zadania systemu obejmują dwa obszary; obszar zarządzania procesem dydaktycznym oraz obszar warunków prowadzenia studiów. Kierunek *zarządzanie* jest objęty działaniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Do realizacji zadań systemu powołano:

- Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia-USZJK.
- Zespół ds. analiz i przetwarzania informacji
- Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia.

Z uwagi na fakt, iż Uczelnia w swojej strukturze organizacyjnej ma jeden wydział to Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia realizuje zadania określone dla Uczelni i Wydziału Zarządzania. W skład zespołu wchodzi: Pełnomocnik rektora ds. jakości kształcenia jako przewodniczący, dwóch nauczycieli akademickich powołanych z ogólnym zachowaniem zasady reprezentatywności

dyscyplin naukowych posiadających co najmniej stopień naukowy doktora, jeden student wskazany przez Samorząd Studencki.

Zespół oceniający otrzymał do wglądu skład osobowy zespołu. Zespół oceniający uważa iż powinna być wyjaśniona reprezentatywność nauczycieli, na przykład ze względu na dyscypliny naukowe odniesione do efektów kształcenia określonych kierunków studiów. Należy ponadto rozważyć zaproszenie do udziału w Zespole przedstawiciela pracodawców. Określono zadania dla poszczególnych zespołów. I tak dla zespołu Uczelnianego zadania są następujące:

1. Ustalanie sposobów i harmonogramu realizacji zadań USZJK.
2. Zatwierdzanie wzorów ankiet przeznaczonych do badań studentów, absolwentów oraz nauczycieli akademickich opracowanych przez Zespół ds. analiz i przetwarzania informacji, a następnie analiza wyników tych ankiet.
3. Opracowanie formularza oceny własnej podstawowej jednostki organizacyjnej, która jest rozumiana jako ewaluacja jakości kształcenia prowadzonego przez tę jednostkę oraz analiza informacji uzyskanych tą drogą.
4. Sporządzanie rocznego sprawozdania na koniec roku akademickiego ze stanu jakości kształcenia w Uczelni oraz jego rozpowszechnianie.
5. Przedkładanie Rektorowi wniosków płynących z w/w sprawozdania oraz propozycji działań w zakresie poprawy jakości kształcenia.

Zespół ds. analiz i przetwarzania informacji zapewnia obsługę administracyjną i informatyczną Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, opracowuje wzory ankiet i innych formularzy używanych w realizacji zadań USZJK, przetwarza informacje uzyskane w procesie zbierania danych, archiwizuje wyniki badań jakości kształcenia, a także wspomaga wszelkie działania na rzecz jakości kształcenia w Uczelni.

Określone zostały również kompetencje organów Uczelni odpowiedzialnych za proces jakości w tym rektora, dziekana i senatu. Do kompetencji rektora bezpośrednio związanych z *zarządzaniem* jakością kształcenia należy:

- prawowanie nadzoru i ocena pracy dydaktycznej, naukowo-badawczej nauczycieli akademickich oraz prac organizacyjnych wykonywanych przez nich na rzecz Uczelni,
- nadzór nad wdrażaniem i doskonaleniem Uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia,
- nadzór nad działalnością dydaktyczną i badawczą w Uczelni,

Do kompetencji dziekana należy:

- kierowanie opracowywaniem planów studiów i programów kształcenia zgodnie z prowadzonymi przez wydział kierunkami i specjalnościami studiów oraz przedstawianie ich do uchwalenia Senatowi,
- nadzór nad wdrażaniem i doskonaleniem systemu zapewnienia jakości kształcenia na wydziale, zgodnego z Uczelnianym systemem zapewnienia jakości kształcenia,
- organizacja pracy dydaktycznej, naukowo-badawczej oraz innych prac wykonywanych przez nauczycieli akademickich na rzecz wydziału,
- organizacja i nadzorowanie przebiegu studenckich praktyk zawodowych oraz kierowanie studentów na praktyki,

Do kompetencji senatu należy:

- ustalanie warunków i trybu rekrutacji na studia, form studiów i rozmiarów kształcenia,
- ustalanie zakresów specjalności kształcenia w ramach kierunków studiów,
- ustalanie zakresów studiów podyplomowych,
- uchwalanie planów studiów i programów kształcenia, także indywidualnych,
- uchwalanie planów i programów studiów podyplomowych oraz kursów dokształcających,
- opiniowanie zasad działania Uczelni oraz głównych kierunków jej rozwoju,
- opiniowanie w sprawie utworzenia lub likwidacji kierunku studiów,

Nadzór nad funkcjonowaniem Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Wyższej Szkole Biznesu i Administracji sprawuje Rektor.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje swoim działaniem takie obszary jak:

- ocena treści kształcenia (planów studiów i programów nauczania, w tym zakresów specjalności),
- ocena sposobów, metod i form kształcenia,
- ocena pomocy dydaktycznych w procesie kształcenia,
- ocena egzekwowania wiedzy od studentów, sprawdzania ich umiejętności i kompetencji, czyli efektów kształcenia.

Wewnętrzny system wypracował określone narzędzia, za pomocą których realizuje swoje cele.

Podstawowymi narzędziami zbierania informacji z zakresu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Zarządzania są:

- a) badania ankietowe studentów wydziału;
- b) badania ankietowe nauczycieli akademickich;
- c) badania ankietowe absolwentów wydziału;
- d) badania ankietowe pracodawców na lokalnym rynku pracy oraz wykorzystywanie dostępnych lub zamówionych danych krajowych, opracowanych poza WSBiA;
- e) analizy sprawozdań z oceny podległych jednostek organizacyjnych;
- f) wyniki analiz badań własnych Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, dokonywanych zgodnie z ustalonym harmonogramem.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia zakłada, iż Senat dokonuje całościowej analizy i oceny funkcjonowania Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia raz na trzy lata, zgodnie z cyklem kształcenia. i najbliższa ocena odbędzie się we wrześniu 2015 r..

Realizacja wielu elementów Uczelnianego systemu zapewniania jakości kształcenia trwa od wielu lat i objęła ocenę:

- wdrożenia od roku akademickiego 2005/2006 systemu punktowego ECTS,
- przygotowania i wdrożenia od roku akademickiego 2007/2008 na kierunku *zarządzanie* nowych planów studiów i programów nauczania, zgodnych ze standardami kształcenia zawartymi w załącznikach do rozporządzenia MNiSW z 12 lipca 2007 r., uwzględniających potrzeby regionalnego rynku pracy i dostosowanych do doświadczeń Wydziału,
- przygotowania i wdrożenia od roku akademickiego 2012/2013 na prowadzonym kierunku studiów - *zarządzanie* programu kształcenia zgodnego z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego oraz założonymi efektami kształcenia.

- a) W ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale Zarządzania dokonywany jest przegląd programu studiów na kierunku *zarządzanie*. Przeglądy te są dokonywane również z uwagi na dostosowanie do wymogów określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym w tym do Krajowych Ram kwalifikacji. Plany i programy są zatwierdzane przez Senat, a ich realizacja na bieżąco monitorowana. Przegląd programu kierunku *zarządzanie* pozwolił na pełne dostosowanie efektów kształcenia do wymagań KRK. Opracowano macierze odniesień co pozwoliło na ocenę spójności oferowanego programu studiów z zakładanymi efektami kształcenia. Monitorowanie programu kształcenia odbywa się poprzez dyskusje na Senacie przy zatwierdzaniu programu studiów a także poprzez ankiety studenckie w których studenci mogą wypowiadać się na temat jakości procesu dydaktycznego w tym programie studiów. Pełnomocnik Rektora ds. jakości kształcenia przedstawił Zespołowi PKA wyniki ankiet studenckich. Analiza wyników ankiet nie wskazała na istotne uchybienia programowe w opinii studentów. Istotnym dla Uczelni momentem oceny programu studiów jest wybór specjalności. Studenci dokonują tego wyboru na I roku studiów a na drugim roku dane specjalności zostają uruchamiane. Zespół oceniający uważa jednakże wybór specjalności wyłącznie na podstawie nazwy specjalności nie jest w pełni wyborem wystarczającym. Należy

rozważyć wzbogacenie oferty specjalności kształcenia łącznie z treściami kształcenia, formami zajęć i pełnym zestawem informacji. W ramach oceny programu studiów dokonano oceny, poprzez badania ankietowe, praktyk zawodowych. Pytania sformułowane w ankiecie pozwalają na wykorzystanie ich w doskonaleniu procesu. Bowiem z jednej strony oceniają warunki odbywania praktyki i możliwości nabywania efektów a z drugiej strony oceniają nabyte umiejętności studenta. Oceny praktyk były raczej wysokie.

- b) Na Wydziale funkcjonuje system weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na różnych jego etapach. Pierwszym etapem na którym odbywa się weryfikacja efektów są przedmioty i zajęcia. Opracowano zasady oceny przedmiotów uwzględniając prace zaliczeniowe, aktywność na zajęciach, prace egzaminacyjne. Zespół Oceniający PKA posiadał wgląd do protokołów z posiedzeń senatu WSBiA. Wyniki sesji egzaminacyjnych są tematem obrad Senatu Uczelni ,

Efekty uzyskiwane na praktykach zawodowych poddawane są ewaluacji poprzez ankiety. Przedstawiono podczas wizytacji wyniki badań ankietowych oceniające praktyki. Opracowano program praktyk i zasady zaliczania, które reguluje zarządzenie dziekana. Weryfikacja końcowych efektów kształcenia odbywa się w procesie dyplomowania oraz monitorowanie karier zawodowych absolwentów. Ponadto weryfikowane są kierunkowe efekty kształcenia poprzez odniesienie ich do efektów obszarowych w zgodzie z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji. Wewnętrzny system uwzględnia zasady oceny studentów, które są określone w **Regulaminie Studiów**. W procesie oceniania przestrzega się kilku istotnych zaleceń:

- zapoznanie studentów z wymogami egzaminów i zaliczeń,
- stosowanie form egzaminowania i zaliczania dostosowanych do treści przedmiotu,
- ujednoczenie wymogów egzaminacyjnych,
- wprowadzenie systemu okresowej weryfikacji osiągnięć studentów,
- weryfikacja i doskonalenie procedur dyplomowania,

Opracowane zostały zasady zaliczania przedmiotów z uwzględnieniem ćwiczeń. Zasady te wskazują niezbędne warunki, które muszą być spełnione aby student otrzymał zaliczenie przedmiotu. Wprowadzono na przykład obowiązek zaliczenia dwóch prac w semestrze w przypadku 30 godzinnego przedmiotu i jednej pracy w przypadku 15 godzinnego wymiaru zajęć z danego przedmiotu. Wydział dokonuje po każdej sesji egzaminacyjnej analizy struktury ocen. Analiza ta jest przedstawiana senatowi Uczelni. Zespół oceniający PKA otrzymał protokoły posiedzeń Senatu, na których szczegółowo przedstawiono strukturę ocen każdego przedmiotu. Przedstawiono analizę wyników sesji egzaminacyjnej oraz egzaminu dyplomowego z ostatnich trzech lat. Uczelnia podejmuje działania w zakresie doskonalenia jakości procesu dyplomowania. Wprowadzenie studentów do pisania prac dyplomowych realizowane jest na proseminarium metodologicznym. Opracowano standardy prac dyplomowych, zasady oceny, zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego, zasady zatwierdzania tematów prac dyplomowych. Formularz recenzji zawiera ocenę zgodności tematu pracy dyplomowej z kierunkiem studiów. Brak jest natomiast wniosków z przeprowadzonych analiz a prowadzących do doskonalenia procesu dydaktycznego. Np niektóre protokoły egzaminacyjne pokazują, że brak jest ocen niedostatecznych co powinno prowadzić do poznania przyczyn takiej struktury ocen. Rektor poinformował, iż niektórzy nauczyciele akademicki odsyłają kilkakrotnie studenta do powtórnego zaliczania. Przegląd dokumentacji oraz rozmowy z Rektorem Uczelni pozwalają uznać iż Uczelnia dokonuje oceny weryfikacji efektów kształcenia poprzez analizy struktury ocen egzaminacyjnych i zaliczeniowych, recenzje prac dyplomowych, wyniki egzaminu dyplomowego, ewaluację praktyk zawodowych. Zespół oceniający PKA zaleca przechowywanie prac etapowych przez okres umożliwiający ich weryfikację podczas oceny zewnętrznej.

- c) Ocena kadry akademickiej, jej jakości jest znaczącym elementem wewnętrznego systemu. Ocena kadry odbywa się w procesie ankietyzacji, poprzez hospitacje oraz oceny okresowe nauczyciela akademickiego. Została określona procedura przeprowadzenia badań ankietowych wśród studentów

oraz wzór ankiety dotyczącej poziomu kształcenia. Ankiety są przeprowadzane systematycznie. Ocenie podlegają wszyscy nauczyciele akademicki Uczelni. Ankieta jest anonimowa, a jej wyniki są gromadzone, a następnie przekazywane do analizy. System ankietyzacji jest elementem mobilizującym pracowników do poprawy jakości kształcenia. Podczas wizytacji przedstawiono dokument „Ocena okresowa nauczycieli akademickich WSBiA w Łukowie w latach 2009-2014. Brano pod uwagę ocenę studentów, hospitacje oraz arkusz oceny zawierający dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny. Ocenie poddano: 12 przedmiotów w roku 2009, 25 w roku 2011, 8 w 2012 i 23 w roku 2014. Liczba nauczycieli poddana ocenie to: 8 w roku 2009, 20 w roku 2011 i 6 w roku 2012 oraz 14 w roku 2014. Oceny kadry były raczej wysokie. Nie było ocen niezadawalających, przeważały dobre i wyróżniające. Pokazano szczegółowy wykaz przedmiotów i uzyskanych ocen dla tych zajęć z rozbiorem na ćwiczenia i wykłady. Podczas wizytacji przedstawiono szczegółowe analizy wyników ankiet studenckich ze wskazaniem tendencji zachodzących w ocenie kadry. Zespołowi Oceniającemu PKA dano do wglądu wyniki ankietyzacji w roku 2013/2014 zrealizowanej na grupie 101 studentów. Wnioski płynące z tych badań są następujące:

- jakość prowadzonych zajęć dydaktycznych została oceniona jako bardzo dobra przez 36% respondentów i jako dobra przez 49% respondentów. Zanotowano również 1 ocenę negatywną z powodu niewłaściwej dostępności wykładowców w ramach konsultacji.

- wykłady i ćwiczenia zostały ocenione jako wyjątkowo interesujące przez 26% studentów, interesujące przez 48% studentów oraz jako zbyt teoretyczne (9%), nieprzydatne w pracy zawodowej (3%), niepotrzebne (1%), nudne (1%). Pozostali studenci nie mieli na ten temat jednoznacznego zdania.

- stopień wykorzystania pomocy dydaktycznych został oceniony jako bardzo dobry przez 24% studentów i dobry przez 44% studentów. 21% z nich miało w tym względzie zastrzeżenia (np. zbyt mało pracy zespołowej, studiów przypadków, projekcji z wykorzystaniem rzutników multimedialnych, itp.)

- program studiów został oceniony bardzo dobrze przez 30% studentów, dobrze przez 52% oraz negatywnie jako nieaktualny i zapowiadający rozwoju przez 2% ankietowanych. Pozostali respondenci nie mieli na ten temat własnego zdania.

- WSBiA w Łukowie wybrałoby ponownie jako miejsce studiów 35% z pewnością i 46% najprawdopodobniej. Tylko 1% stwierdził, że nie byłaby to ta Uczelnia a pozostali nie mieli w tej kwestii jednoznacznego zdania.

Zespół otrzymał też do wglądu arkusze hospitacyjne oraz arkusze okresowej oceny nauczyciela akademickiego. Każdy nauczyciel hospitowany jest raz w roku. Arkusz oceny nauczyciela akademickiego obejmuje ocenę działalności naukowej, dydaktycznej, wychowawczej, organizacyjnej w sferze nauki i dydaktyki. Jest miejsce na uwagi o trudnościach w pracy naukowej i dydaktycznej. Pełnomocnik Rektora poinformował, iż kadra otrzymuje dobre i bardzo dobre oceny a w przypadku ocen słabszych przeprowadzana jest rozmowa z nauczycielem. Wyniki ocen nie przynosiły niepokojących sygnałów a wykorzystanie tych opinii nastąpi, jak poinformował Rektor Uczelni po zakończeniu cyklu kształcenia, przy budowie koncepcji kształcenia dla profilu praktycznego. Uczelnia podejmuje działania w celu podnoszenia umiejętności dydaktycznych nauczycieli akademickich. Spotkanie z kadrą akademicką pozwoliło zauważyć, iż w Uczelni tworzy się klimat sprzyjający rozwojowi osobistych karier przez nauczycieli akademickich.

- d) Badanie losów zawodowych absolwentów prowadzone jest w Uczelni od 2008 roku. W ankietach wysyłanych do absolwentów są pytania, które wspomagają możliwość doskonalenia procesu dydaktycznego jak np: „Czego pana zdaniem w kontekście pracy zawodowej zabrakło w programie studiów?”. Ankieta ma dwie części: I dotyczy oceny studiów, programu, warunków studiowania, a druga – kariery zawodowej. Brak jest wdrożenia wniosków z tych badań. Rozmowa z rektorem wskazuje że wnioski będą wprowadzone po zakończeniu pierwszego cyklu kształcenia w ramach KRK.

e) w ramach wewnętrznego systemu odbywa się ocena przez studentów warunków studiowania. Formularz ankiety badającej poziom zadowolenia studentów WSBiA w Łukowie pozwala na ocenę biblioteki, dziekanatu, procesu nauczania, programu studiów. Są też pytania otwarte. W przeprowadzonej ankietyzacji praca dziekanatu - została oceniona generalnie na ocenę bardzo dobrą przez 69% studentów i na ocenę dobrą przez 19% studentów. Nie było ocen negatywnych. Pozostali respondenci nie mieli zdania.- W przypadku oceny pracy biblioteki ocen bardzo dobrych było 65% i dobrych 30%. Również nie zanotowano ocen negatywnych.

W Uczelni zbudowano ogólnouczelnianą sieć informatyczną posiadającą 2 stałe łącza internetowe. Informacje dotyczące jakości kształcenia dostępne są na stronach internetowych Uczelni. Obejmują one: plany studiów, terminy zjazdów, konsultacji, pomocy materialnej, praktyk zawodowych. Sylabusy są dostępne w bibliotece i dziekanacie. Wyniki ankiet są dostępne na odpowiednich tablicach ogłoszeń. Ponadto odbywają się spotkania z kadrami, na których przekazywane są informacje dotyczące procesu kształcenia, planów studiów, rekrutacji. Senat jest też gremium na którym omawiane są problemy jakości kształcenia co potwierdza przedstawiona podczas wizytacji dokumentacja.

8.2).

W procesie określania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia uczestniczą interesariusze wewnętrzni tj. studenci, kadra akademicka oraz interesariusze zewnętrzni - lokalni pracodawcy, gdzie studenci odbywają praktyki zawodowe a także absolwenci, którzy pełnią znaczące funkcje w instytucjach i formach regionu. Na podstawie rozmów z kadrami akademickimi można uznać, iż jest ona zaangażowana w proces doskonalenia kształcenia. Nauczyciele znają uwarunkowania rozwoju Uczelni, jej pozycję na rynku edukacyjnym regionu. Nauczyciele uczestniczą w hospitacjach lub są hospitowani, oceniają program i efekty kształcenia. Mogą proponować nowe rozwiązania programowe w zakresie prowadzonych specjalności. Uczelnia współpracuje z liderami biznesu Łukowa i okolic. Uczelnia współpracuje z instytucjami i firmami, które kierowane są przez absolwentów Uczelni. Zawarto umowy na około 300 miejsc praktyk zawodowych. Są to firmy z Siedlec, Białej Podlaskiej Łukowa, Radzyna, Parczewa, Garwolina, Międzyrzecza Podlaskiego. W celu identyfikowania potrzeb lokalnego rynku pracy w zakresie kształcenia na kierunku *zarządzanie* Uczelnia prowadzi badania ankietowe dla pracodawców. Ankieta zorientowana jest na ocenę stopnia przygotowania studentów do praktyk zawodowych oraz oczekiwań rynku pracy. Wnioski z tych badań zostały wykorzystane przy budowie programu prowadzonych i planowanych specjalności.

Zainteresowanie studentów wizytowanego kierunku procesem zapewniania jakości kształcenia należy uznać za niskie. Świadomość studentów dotycząca ich możliwego wpływu na pozytywne zmiany w zakresie jakości kształcenia jest niewystarczająca. Zaleca się podjęcie działań promocyjnych zachęcających studentów do aktywnego udziału w działaniu systemu zapewnienia jakości kształcenia. Rola przedstawicieli samorządu studenckiego w organach kolegialnych uczelni ma charakter fasadowy. Studenci nie odgrywają realnego wpływu na zmiany w uczelni, kształtowanie programu studiów oraz nie inicjują istotnych zmian. Zaleca się podjęcie działań mających na celu aktywizację studentów oraz podjęcie aktywnych działań mających na celu zwiększenie partycypacji studentów w działaniach uczelni.

Uczelnia przeprowadziła badania opinii o jakości kształcenia wśród pracodawców. Zaleca się wykorzystanie wniosków z tych badań do doskonalenia procesu dydaktycznego.

Zespół oceniający zaleca

- włączenie w struktury zarządzania jakością kształcenia na kierunku *zarządzanie* przedstawicieli biznesu lokalnego;
- wykorzystanie badań ankietowych studentów dotyczących jakości kadry, warunków studiowania, opinii pracodawców, opinii absolwentów do doskonalenia jakości kształcenia

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+/-	Nie oceniano	-	+
umiejętności	+	+	+/-		-	+
kompetencje społeczne	+	+	+/-		-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - ocena: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Struktura zarządzania jakością kształcenia na kierunku zarządzanie jest przejrzysta i pozwala na realizację celów i zadań wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia ma charakter kompleksowy, zawiera odpowiednie procedury umożliwiające ocenę jakości kształcenia we wskazanych w systemie obszarach. Wydział prowadził analizy struktury ocen egzaminacyjnych osiąganych przez studentów. Badania ankietowe dotyczące oceny kadry i warunków studiowania prowadzone są systematycznie od wielu lat. Są hospitowane zajęcia. Przeprowadzono badania zawodowych losów absolwentów, zebrano opinie pracodawców o jakości kształcenia i potrzebach lokalnego rynku pracy. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia realizuje swoje zadania.

8.2) Udział interesariuszy wewnętrznych w tym studentów i kadry w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości na Wydziale jest znaczący co potwierdziły odpowiednie spotkania zespołu PKA. Udział przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych w doskonaleniu procesu dydaktycznego ma charakter nieformalny i powinien być rozwijany i wzmocniony poprzez włączenie do struktury organizacyjnej systemu co będzie miało istotne znaczenie przy budowaniu koncepcji kształcenia dla profilu praktycznego. Świadomość studentów dotycząca funkcjonowania systemu zapewniania jakości kształcenia jest niska. Organy samorządu studenckiego nie mają wpływu na zmiany w uczelni.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			

4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna			X		
6	Prowadzenie badań naukowych			Nie dotyczy		
7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Rozwój kierunku *zarządzanie* napotyka na istotne bariery. W roku akademickim 2014/2015 nie dokonano naboru na I rok studiów. Władze Uczelni zakładają, że należy przeprowadzić rekrutację na kierunek *zarządzanie* w roku akademickim 2015/16, aby uzyskać pełny obraz niezbędny do podjęcia decyzji o wygaszeniu lub kontynuacji kształcenia..

W celu uatrakcyjnienia oferty edukacyjnej opracowano już plany nauczania dla 2 nowych specjalności przystających do struktury branżowej przedsiębiorstw lokalnych oraz potrzeb jednostek samorządu terytorialnego, są to: *zarządzanie* transportem lądowym (drogowym i kolejowym), *zarządzanie* bezpieczeństwem publicznym.

Wewnętrzny system pozwolił na identyfikację problemów warunkujących rozwój kierunku. Zaleca się wykorzystanie wyników przeprowadzonych badań ankietowych do procesu zarządzania.

1. Zespół Oceniający PKA zwraca uwagę na potrzebę systematycznej weryfikacji zawartości sylabusów przedmiotów. Powinny być one modyfikowane po zakończeniu danego cyklu kształcenia. Ma to na celu ich aktualizację nie tylko pod kątem zalecanej literatury podstawowej i uzupełniającej, ale również potrzebę dostosowywania przekazywanych treści programowych adekwatnie do stanu wiedzy w zakresie danego przedmiotu. Ponadto zasadne byłoby zamieszczenie sylabusów wszystkich przedmiotów na stronie internetowej WSBiA, na platformie dostępnej studentom po uprzednim zalogowaniu.
2. Należy przypisać praktykom zawodowym odpowiednie punkty ECTS.
3. Należy przyjąć zasady archiwizacji prac etapowych.
4. Wypracowanie odpowiedniej koncepcji przejścia na profil praktyczny stanowić będzie w najbliższych 2 latach istotne wyzwanie dla władz oraz interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych Wyższej Szkoły Biznesu i Administracji w Łukowie.
5. Należy unikać sytuacji aby dana grupa studencka miała jednego dnia więcej niż 4 godziny zajęć z tym samym wykładowcą i więcej niż 4 godziny zajęć (wykładów i ćwiczeń) z tego samego przedmiotu. Prowadzenie sześciogodzinnych bloków zajęć przez tego samego wykładowcę znacznie ogranicza percepcje przekazywanej wiedzy.